

“

ฟัง...ก่อนฉัน เป็นยาเจริญอาหาร

”

๕๕ ปี

พระธรรมเทศนา หลวงปู่สาคร ฐมฺมาวุโธ
หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ๗

คำนำ

ทุก ๆ เช้าที่วัด หลังจากที่ย่ำรอยเท้าโยม อุบาสก อุบาสิกา
ได้ใส่บาตรทำบุญเรียบร้อยแล้ว ทุก ๆ คนก็จะมานั่งรอเพื่อรับ
ฟังธรรมะจากหลวงปู่และคำอนุโมทนาจากคณะสงฆ์ ช่วงเวลานี้เอง
เป็นช่วงเวลาที่หลวงปู่สาครท่านจะเมตตาเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟังเสมอ

เรื่องราวหลากหลายถูกถ่ายทอดจากหลวงปู่ ตั้งแต่เรื่องการ
รักษาศีล ปฏิบัติธรรม เจริญภาวนา อบรมพระเณรและฆราวาส
ทั้งเรื่องราวในปัจจุบัน เหตุการณ์สำคัญในอดีต ตลอดจนกระทั่ง
เกร็ดประวัติของหลวงปู่เอง โดยในแต่ละเรื่องนั้น หลวงปู่จะสอดแทรก
ธรรมะ ข้อเตือนใจ แง่คิดที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ ให้พวกเราได้นำไป
พิจารณาทบทวนตนเองทุกครั้ง โดยหลวงปู่มักจะพูดทิ้งท้ายว่า “พอได้
บริหารสมอง”

จากพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ที่ได้รวบรวมมาตั้งแต่ต้นปี
๒๕๕๔ ได้ถูกคัดสรร ร้อยเรียงมาเป็นหนังสือธรรมะเล่มนี้ ที่รวบรวม
ข้อความตอนสำคัญ ๆ ของหลวงปู่มาไว้ด้วยกัน

เนื่องในโอกาสครบรอบอายุวัฒนมงคล ๖๖ ปี หลวงปู่สาคร
ธมฺมาวุโธ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ นี้
คณะศิษยานุศิษย์จึงขออน้อมมุทิตาจิตแด่หลวงปู่สาคร และ
กราบขอโอกาสจัดพิมพ์หนังสือ “ฟัง...ก่อนฉัน เป็นยาเจริญอาหาร”
เพื่อเป็นอาจริยบูชาแด่หลวงปู่สาคร และเผยแพร่ธรรมะอันทรงคุณค่า
นี้แก่บรรดาพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป

“ฟัง...ก่อนฉัน เป็นยาเจริญอาหาร” เล่มนี้ หากได้อ่านดูก็จะ
พบว่า การฟังธรรมะแล้วนำไปพิจารณาจึงไม่ใช่เพียงแค่ช่วยเจริญอาหาร
ที่หล่อเลี้ยงกายเราเท่านั้น

แต่ธรรมะยังเป็นอาหารสมองที่ชวนให้เราขบคิดเพื่อเจริญปัญญา
และยังเป็นอาหารหล่อเลี้ยงใจที่ประเสริฐที่สุดของพุทธศาสนิกชน
ทุกคนอีกด้วย

คณะศิษยานุศิษย์

๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

๑.	นึกว่าหมดไปแล้ว.....	๙
๒.	เทวบุตรสิงห์ดี พญามารสิงห์เรียบร้อย	๑๑
๓.	เพียงแค่อุณคนเดียว	๑๕
๔.	โรคที่หนักที่สุด	๑๗
๕.	ไม่ได้คิดว่าจะอยู่.....	๑๘
๖.	จับปูใส่กระด้ง	๒๑
๗.	แก้อะไรเขาได้	๒๕
๘.	ขนาดไหนจึงพอ (พระธรรมเทศนาหลวงปู่อุทัย ลีริชโร) ...	๒๗
๙.	เห็นหน้าใจครูบาอาจารย์	๒๘
๑๐.	สร้างมิตรให้เป็นศัตรู.....	๓๐
๑๑.	กษัตริย์ผู้บุกเบิกเรื่องพระพุทธศาสนา.....	๓๕
๑๒.	ใจกับกาย ใครมีอำนาจ	๓๖
๑๓.	ห้ามล้อไว้บ้าง	๓๘

๑๔.	ช่างตักมันยังมีที่ผูก	๔๐
๑๕.	ป่วยใจไม่ใช่ธรรมดา	๔๓
๑๖.	อริยทรัพย์ ทรัพย์อันประเสริฐ	๔๕
๑๗.	เอากุ้งฝอยไปตกปลากระทง	๔๙
๑๘.	ปั้นกระตูกเล่น	๕๐
๑๙.	ตัวเท่านี้มือ	๕๒
๒๐.	เฟ่งโทษ	๕๕
๒๑.	พุทโธยิ้ม	๕๙
๒๒.	เปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่	๖๒
๒๓.	คุณค่าของ “ของ”	๖๕
๒๔.	ลูกเหวดา	๖๗
๒๕.	นอนตื่นสาย อายทำกิน หนีสินท้าวบ้านท้าวเมือง	๗๐
๒๖.	เชลยของภพชาติ	๗๖
๒๗.	ผู้กำกับรับละ	๗๒

๒๘. ต้นเหตุของภัยพิบัติ ๘๗
๒๙. อีเกี่ยมทางขาด ๙๓
๓๐. เห็นชายผ้าขาว ๙๙
๓๑. โรงเรียนเปิด คือ โรงเรียนชีวิต ๑๐๑
๓๒. ศาสนาไหนมีการวางแผน ๑๐๖
๓๓. โง่ ... สู้กับกิเลสไม่ได้ ๑๐๙
๓๔. วิ่งตามเมีย ๑๑๒
๓๕. หุกซ์เพราะเสียท่า ๑๑๕
๓๖. ยุงยังรักสงบ ๑๑๙
๓๗. ยกวัตรพระหัวดี ๑๒๒

นึกว่าหมดไปแล้ว

ยังร้องไห้อยู่หรือเปล่า

ร้องเข้าไป เวลาไปทำความชั่วไม่เห็นร้องห่มร้องไห้ เวลา
ทำความดีแล้วร้องไห้ ดีนะที่ไม่ได้ไปอยู่กับพวกที่เขายายคนเป็นอะไหล่
มนุษย์ เขาเอาไปขายที่ประเทศจีนเดือนละ ๒,๐๐๐ กว่าคนนะ คนไทย

อาตมาเองก็นึกว่าหมดไปแล้ว ค้าขายมนุษย์ ค้าขายอะไหล่ของ
มนุษย์ เพราะมีในคำสอนของพระพุทธเจ้า ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว
ไม่ให้ค้าขายมนุษย์ ไม่ให้ค้าขายอะไหล่ของมนุษย์

๑๓ ๐๖ ๕๕

๒

เทวบุตรสิงก็ดี พญามารสิงก็เรียบร้อย

มานั่งนี่ มานี้ มานั่งสมาธิ แจกของเอาบุญแล้วมานั่งสมาธิ
มานั่งตรงนี่ นั่งลง นั่งแบบหลวงปู่พานั่งแบบเมื่อกี้ เออ นั่นแหละ
หลับตา แล้วก็ฝึกพุทโธไว้ หลับตา

การภาวนานั้นต้องยึดหลัก ยึดหลักของพระสาวกในรุ่นก่อน
จะยึดหลักของพระอัสสชิแสดงธรรมต่อพระสารีบุตร หรือจะยึดหลัก
พระพุทธเจ้าแสดงธรรมต่อพระมหากัสสปะ เป็นแนวทางที่เราจะยึด

ของพระอัสสชิ ก็ธรรมทั้งหลายมีมาแต่เหตุ เกิดก็เกิดแต่เหตุ
ดับก็ดับที่เหตุ

แนวทางของพระมหากัสสปะ ให้ความเคารพแก่ภิกษุผู้แก่
ผู้ปานกลาง ผู้หนุ่ม ให้ความเคารพต่อการแสดงธรรม พิณิจพิจารณา

ดู อะไรที่ใช้ประโยชน์ได้เราก็เอา อะไรที่ใช้ไม่ได้เราก็ทิ้งไป

ไม่ทำให้สติเคลื่อนออกไปจากกาย ให้ดูอยู่ในกายตลอด ความเปลี่ยนแปลงของกายในการยืน การเดิน การนั่ง การนอน ให้รู้ทั่วถึงในเรื่องของกาย

คำสอนพระพุทธเจ้า โลกนี้ไม่มีอะไรน่ารื่นรมย์ ไม่มีอะไรที่เป็นสิ่งจีรังยั่งยืน มีแต่ของเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเท่านั้น “คนมีทั้งดีและไม่ดีอยู่ด้วยกัน ในคน ๆ หนึ่ง ดีก็ได้ ไม่ดีก็ได้ แล้วจะว่าพญามารสิงหรือเทวบุตรสิง ถ้าเทวบุตรสิงก็ดี แต่ถ้าพญามารสิงก็เรียบร้อย”

พระพุทธเจ้าแสดงธรรมถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี พระพุทธเจ้าแสดงกรรมฐานถึง ๔๐ ข้อ แสดงกายคตาสติ สติปัฏฐาน ๔ อย่าง กาย เวทนา จิต ธรรม พระพุทธเจ้าแสดงโพธิปักขิยธรรมถึง ๓๗ ข้อ นี้ฟังนะ แต่เราจะไปบอกว่าคนทำข้อใดข้อหนึ่งแล้วผิด หรือคนทำข้อใดข้อหนึ่งแล้วถูก ไม่ใช่ มันขึ้นอยู่กับนิสัยใจคอของแต่ละคนว่าเป็นยังไง ทำอะไรมา

อย่างเขาดูดอกบัว เขาได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้ หรือจะ
แข่งกันซื้อดอกบัวมาบูชาก็ได้เป็น ซื่อหมดเป็นฟุ่ม ๆ ก็ไม่เป็นไร
ก็สบายคนที่เขาปลูกบัวนั้นแหละ เพราะเราไม่ได้พิจารณาไตรลักษณ์

๑๙ ๐๖ ๕๕

๗

เพียงแค่มองคนเดียว

เมื่อองค์กรอยู่ไม่ได้ ประเทศก็อยู่ไม่ได้ อย่างองค์กรของ
ครอบครัวล่มสลาย ประเทศก็พลอยล่มสลายด้วย อย่าไปเข้าใจว่า
ครอบครัวล่มสลายแล้ว ประเทศจะไม่ล้ม

พ่อแม่จะมีกะจิตกะใจใหม่ที่จะไปทำมาหากิน ที่จะไปทำนักรูกริก
อะไรต่ออะไรต่าง ๆ เพียงแค่มองคนเดียวเท่านั้นแหละ มีปัญหาขึ้นมา
พ่อแม่ก็เง็งแล้ว ทำธุรกิจ ทำราชการ ทำอะไรต่ออะไร เพราะลูกคนเดียว
ที่ทำให้องค์กรครอบครัวล่มสลาย สุดท้ายมาดีไม่ดีก็ปลิดชีวิตกันทั้ง ๓
ต้องทำอัตตวินิบาตกรรม กันทั้ง ๓

โรคที่หนักที่สุด

การทำบุญเป็นที่พึ่งของเราทั้งโลกนี้และโลกหน้า

ส่วนการรักษาศีล ลีเลน สุขดี ยนฺติ คือมีความสุข ลีเลน โภคสมฺปทา มีโภคทรัพย์สมบัติ ลีเลน นิพฺพุตี ยนฺติ เป็นบันไดหรือ เป็นสะพานที่จะก้าวเข้าไปสู่ความสันติสุข เพราะเห็นประโยชน์ของผู้คน เห็นประโยชน์ของพระศาสนา

เหมือนกับเรารักษาโรคนี้ คนที่หายก็ดีอกดีใจ ไม่ตาย ยืดชีวิตไปได้ ทุกวันนี้โรคที่หนักที่สุดคือโรคครอบครัว ครอบครัวไม่มีความปรองดอง ครอบครัวไม่มีความสามัคคี ฉะนั้น เราต้องรักษาหน้าที่ พลเมืองศีลธรรมของแต่ละคน ทุกอย่างจึงจะไม่มีปัญหา

ไม่ได้คิดว่าจะอยู่

วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๒๐ หลวงปู่ฝั้นมรณภาพ ที่วัดป่าอุดมสมพร

สมัยที่อาตมาออกจากวัดป่าอุดมสมพรมาแล้ว เข้ามาแถวเมืองกาญจน์ ไม่ได้คิดว่าจะอยู่ที่นี่นะ (วัดเวฬุวัน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี) กะว่าปีนี้จำพรรษาที่หนึ่ง ปีหน้าพอออกพรรษาแล้ว ก็ไปต่อ ปีต่อไปก็ไปต่อ ไปต่อเรื่อย ๆ ให้มันครบทุกจังหวัดของประเทศไทย ไม่ได้คิดว่าจะอยู่ที่นี้หรอก

มาเมืองกาญจน์ปีแรก จำพรรษาอยู่ที่ถ้ำแก่งกะโตะ ในพรรษานั้นฝัน ฝันว่าหลวงปู่พามาทำศาลาอยู่ที่ตรงนี้แหละ (วัดเวฬุวัน ในปัจจุบัน) ศาลาก็อยู่ที่ตรงนี้แหละ พอพาทำศาลาเสร็จ ท่านก็พาไป

ดูน้ำ แล้วก็มีต้นไม้ที่ล้มพาดห้วย รากแก้วมันไม่มี ต้นไม้ต้นนี้ไม่มี
รากแก้ว เรายังขึ้นไปนั่งอยู่บนขอนไม้ดูปลาก็มี ปลาเนื้ออ่อนตัวยาว
ว่ายน้ำอยู่ พอเสร็จแล้วท่านให้เขาชุดหลุม แล้วท่านให้ขึ้นไปดูน้ำว่า
จะเอาใช้ตรงไหน เอาน้ำที่ไหนมาใช้ ท่านก็พาขึ้นไปดู พอไปดูเสร็จแล้ว
ก็กลับลงมา อุตมาจำทาง จำต้นไม้ได้หมด

๖

จับปูใส่กระดัง

การเห็น การมองอยู่ทุกวัน ๆ พยายามมองออกไปให้กว้าง ในขณะที่เรามอง เราก็คิดว่าเราเห็นอะไรบ้าง เราได้อะไรจากที่เราคิด เราได้อะไรจากที่เราเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เราได้อะไรจากการเลื่อมใสศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้า เราได้อะไรจากการที่เราเป็นผู้ปฏิบัติ เราพยายามทบทวน

ถ้าเราคลายอารมณ์ออกให้เหลือน้อย ไม่ให้นึกถึงเรื่องอดีต ไม่ให้นึกถึงเรื่องอนาคต ให้นึกเฉพาะเรื่องปัจจุบัน โดยปกติแล้วเรามีอารมณ์เป็นอันมาก รุนวายเป็นอยู่กับอารมณ์ต่าง ๆ ก็เลยไม่มีความสุข และไม่มีความสุข เหมือนกับจับปูใส่กระดัง ไม่เหมือนกันกับจับปูใส่หม้อน้ำเดือด จับปูใส่กระดังจับปูใส่ไปปุ้กก็ลงไปหมด ไม่เหมือนกันจับปูใส่หม้อน้ำเดือด ๆ มันไม่มีทางไปไหนได้ มันง่ายอย่างนั้นไหม

ละจิตใจของเรา ก็เพราะมีอารมณ์เป็นอันมาก มากไปด้วยอารมณ์ต่าง ๆ ฉะนั้น ถึงหาความสงบไม่ได้ จึงวิ่งวุ่นอยู่กับอารมณ์จนเหนื่อยเสียก่อน

อดีตที่ล่วงมาแล้วก็ไม่ให้นึกถึง อนาคตที่จะมาข้างหน้าก็ไม่ให้นึกถึง ขอให้เรารู้ในปัจจุบัน เราจะตัดภพตัดชาติ จะตัดอะไรก็ต้องตัดที่ปัจจุบันอย่างเดียว บั้นของที่มันยาว ต่อของที่มันสั้น ถึงว่าปัจจุบันปนอนาคต โย ธมฺมํ ตตฺถ ตตฺถ วิปสฺสติ (ผู้มีปัญญาเห็นธรรมปัจจุบันแจ้งชัดในที่นั้น ๆ)

ฉะนั้น ความเข้าใจกับความจริงมันคนละอย่างกัน หลักในธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การตั้งเจตนาขึ้นมาไม่ให้เราไปหมกมุ่นอยู่กับอดีตหรืออนาคต อันนี้เรียกว่าวอร์มร่างกาย วอร์มร่างกายแล้วก็วอร์มจิตใจของเรา กำจัดสิ่งมัวหมองทั้งหลายออกไปจากใจ ไม่หมกมุ่นอยู่ในอดีตหรือในอนาคต แล้วก็ให้มากำหนดอยู่ในปัจจุบัน ทำอารมณ์ให้เหลือแต่น้อย คือให้มีอารมณ์เดียวได้ นั่นคือวิธีการทำงาน

เมื่อเรากระโดดลงไปในสมรภูมิ หรือสนามรบ เมื่อเราประเมิน
สถานการณ์แล้วว่า ไม่แพ้ก็ชนะ ไม่ชนะก็ตายแค่นั้น

๐๓ ๐๗ ๕๕

๗

แก้อะไรเขาได้

อยู่วัดปฏิบัติ อย่าไปเอาความรู้จากภายนอก ความรู้ภายนอกมันคืออวิชชา ให้เอาความรู้จากภายใน จึงเป็นวิชชา เป็นจรณะ

เรื่องข่าวสารบ้านเมือง ใช้ว่าเรารู้แล้วเราจะไปแก้อะไรเขาได้ที่ไหน เราก็เป็นเครื่องมือให้เขา หนังสือพิมพ์ไม่ควรอ่าน มีแต่กิเลสเรื่อยไป

ฉะนั้น ความรู้ต้องให้เกิดจากภายในจิตใจ เกิดจากความสงบภายในจิตใจ ถ้าความรู้จากเรื่องภายนอก มันไม่ได้เกิดความรู้อะไร มีแต่จะฟุ้งซ่าน มีแต่ฟุ้งเพื่อห่อเหิม การภาวนาต้องเข้าใจในอริยสัจอย่างพระพุทธเจ้า ต้องเข้าใจความไม่เที่ยง เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

ขนาดไหนจึงพอ

(พระธรรมเทศนาหลวงปู่อุทัย สิริธโร)

“ความอยากอะไรก็จะเอา อะไรก็จะได้

อยากขนาดไหนแล้วจะพอ ได้ขนาดไหนแล้วจะพอ อันไหน
ก็จะเอา แล้วขนาดไหนจะพอ ความพอเหมาะพอดี ชีวิตความเป็น
อยู่สถานะ ...ควรเห็นขอบเขตความพอเหมาะพอควร

ให้เห็นคุณค่าของความเจียม ให้เห็นถึงสัมมาทิฐิ อย่าเป็นมิจจา
ทิฐิ อย่างศาลา กุฏิ ฝนตกมาอย่าให้เปียกก็พอแล้ว ให้ดูรายรับ
รายจ่าย เหมาะสมหรือเปล่า มีความสำนึกตัว”

๙

เห็นน้ำใจครูบาอาจารย์

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยได้เห็นน้ำใจของครูบาอาจารย์

อย่างหลวงปู่อุทัย เวลาถึงงานมีการก็ช่วยเหลือกัน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยก็มาเยี่ยมเยียน เพื่อนตั้งใจจะมาเอาเราไปโรงพยาบาลนะ ไม่ใช่ธรรมดานะ

เวลาถึงงาน เราได้ทุ่มเทให้ครูบาอาจารย์ทุกอย่างก็เพราะอย่างนี้ เพราะน้ำใจของครูบาอาจารย์ ระหว่างพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ลูกเต้าเหล่ากอ เราจะเห็นน้ำใจของพ่อแม่ ทุ่มเทให้กับลูกเต้าเหล่ากอ แต่ลูกมีความสำนึกไหม ถ้าลูกมีความสำนึกก็ดีไป ถ้าลูกขาดความสำนึกก็แย่ ขาดทุน

พ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านไม่ได้ต้องการอะไรจากพวกเรา ท่านมีแต่ให้อย่างเดียว ฉะนั้น ถึงว่าเวลาที่มีการมึนงานเราไป ทุ่มเทไปช่วย ตอนนี่มึนงานสำคัญอีกงานก็คืองานทอดผ้าป่าโรงพยาบาลหลวงปู่ฝั้น ถ้าอาการทางกายไม่แยก็จะไปช่วย

๑๒ ๐๗ ๕๕

๑๐

สร้างมิตรให้เป็นศัตรู

ถ้านโยบายสร้างมิตรให้เป็นศัตรู มันก็ลำบาก ชาวบ้านก็อยู่กันไม่ได้ แล้วเราจะไปบิณฑบาตกับเขาอย่างไร ถ้าเราสร้างมิตรให้เป็นศัตรู ถ้าเราพาลไปทะเลาะกับเขาหมด

นโยบายสร้างมิตรให้เป็นศัตรูตรงกันข้ามกับนโยบายหลวงปู่ฝั้น นโยบายหลวงปู่ฝั้นสร้างศัตรูให้เป็นมิตร อยู่ใกล้ชิดประชาชน แล้วก็มีกองทัพ มีฆุมทรัพย์อยู่ในมือ มีกองทัพ มีฆุมทรัพย์ เพราะสร้างศัตรูให้เป็นมิตร ส่วนเป็นมิตรอยู่แล้วก็ให้เขามีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นนโยบายของพระศาสนา

ถ้าเราสร้างมิตรให้เป็นศัตรูแล้ว พระเถรก็อยู่ไม่ได้ เราจะไปอาศัยกินจากคนข้างนอก กินโรงครัว โรงทานอะไร ไม่ได้ โรงครัว ถ้าอาหารหมดสักวันสองวันก็หมด คนข้างนอกที่เขาจะเข้ามา ก็เข้ามา

ไม่ก็คน ไม่ก็วัน คนข้างนอกเขาก็มาตามเทศกาลเท่านั้น เราต้องอาศัยคนพื้นที่ ถ้าคนพื้นที่เขาไม่เลื่อมใสศรัทธา ไม่ทำบุญใส่บาตร ไม่เข้าใจ เราต้องทำความเข้าใจกับตัวของเราก่อนว่า ทำยังไงชาวบ้านเขาถึงเข้าใจเรา เราเข้าใจชาวบ้าน เราต้องกลับมาดูตัวของเราก่อน

ทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าไปโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง ชฎิล ๓ พี่น้องถือตัวถือตน พระพุทธเจ้าก็รอเวลา เมื่อเขาต้องการอยากจะฟังจากเราก่อน วันที่เขายังไม่อยากฟังจากเรา เราก็ปล่อยไปก่อน สุดท้ายมาพระพุทธเจ้าก็โปรดชฎิล ๓ พี่น้องได้ โปรดบริวารมहाวิระ (นักบวชเจ้าลัทธิผู้หนึ่งในสมัยพุทธกาล) ได้

มหาอุบาสกของมหาวิระ ที่แรกจะมาฟังธรรมพระพุทธเจ้า มหาวิระไม่ให้บริพาชกมา ให้อุบาสกคนนี้ไป สมควรที่จะได้ตอบกับพระพุทธเจ้าได้ ตัวท่าน (บริพาชกนักบวชบริวารมहाวิระ) มันเกินไป ไม่สมควรหรอกที่จะไปได้ตอบกับคนอย่างพระพุทธเจ้า แต่อุบาสกนี้ก็สู้ได้แล้วกับคนอย่างพระพุทธเจ้า

พอพระพุทธเจ้าแสดงธรรมให้ฟัง มีความเลื่อมใสศรัทธาได้สำเร็จ เป็นพระโสดาบัน ภายหลังมากลับไปซื้อหน้าด้ามหาวิระ แกนี้แหละเป็นคนลวงโลก แกเป็นคนเจ้าทิฏฐิमानะ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เป็นคนมีทิฏฐิमानะ พระพุทธเจ้าแสดงธรรมไปตามอริยสัจ แกเป็นบ้าไปแล้วหรือยัง สุดท้ายมาหาวิระกระอักเลือดตายอยู่ที่บ้านหลังนี้ เพราะอุบาสกคนนี้เป็นเศรษฐี แล้วก็เป็นผู้เลื่อมใสศรัทธามากในศาสนาของมหาวิระ ปิดบ้านสำหรับปริพาชก เปิดบ้านสำหรับสมณะคากยบุตร

พระเถรทุกวันนี้ต้องเข้าใจ อุบาสก อุบาสิกา บริษัท ๔ ต้องเข้าใจความหมายของพระศาสนามีความหมายอะไร คำสอนของพระพุทธเจ้ามีความหมายอะไร การทำลายตระกูลหมายความว่าอย่างไร

ทำลายตระกูลหมายถึงทำลายชาวพุทธที่เขามีศรัทธา แล้วไม่ให้เขามีศรัทธา คนที่มีศรัทธาอยู่แล้ว ให้เขาเลื่อมศรัทธา เพราะเห็นคุณธรรม หรือเห็นข้อปฏิบัติของพระที่ไม่สมควร

ฉะนั้น เราต้องเข้าใจเรื่องของศาสนา พระเณรก็เหมือนกัน
อย่างทุกวันนี้ก็เหมือนกัน การไปบรรมอยู่สำนักครูบาอาจารย์ไม่มีปัญหา
แต่เวลาเราออกไปอยู่ตามลำพัง มันแสดงทิฏฐิมานะของมันออก
ไม่ได้เอาคุณธรรมของครูบาอาจารย์ออกมา ถึงมีปัญหา เมื่อตัวเอง
เอาทิฏฐิของตัวเองมาใช้ ก็ไปไม่ได้กับมวลชน กับบริษัท อะไรยึดหยุ่น
อนุโลมกันได้ ในฐานะที่เป็นชาวพุทธด้วยกัน

๑๑

กษัตริย์ผู้บุกเบิกเรื่องพระพุทธรักษา

การเป็นหลักเราต้องทำเล่นไม่ได้ การศึกษาเล่าเรียนอะไรต่ออะไร ต้องเข้มข้น

อย่างเจ้าฟ้ามงกุฎ (ต่อมาคือรัชกาลที่ ๔) ท่านศึกษาปริยัติธรรม อยู่ปีเดียว สอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค แต่พอรัชกาลที่ ๓ ถวาย พัด เอาพัด ๔ ประโยคไปถวาย ท่านเป็นคนบุกเบิกเรื่องพระพุทธรักษา เรื่องอะไรต่ออะไร

รัชกาลที่ ๔ ท่านเป็นกษัตริย์องค์แรกที่ใช้ภาษาต่างประเทศได้ พระในวัดบวรฯ ไม่มีที่ใช้ภาษาต่างประเทศไม่ได้ ทั้งภาษาอังกฤษ ทั้ง ภาษารามัญ ทั้งภาษามลายู ภาษาลังกาได้หมด พระในวัดบวรฯ สมัย เจ้าฟ้ามงกุฎครองอยู่ ท่านบวชอยู่ ๒๗ ปี ครองวัดบวรฯอยู่ ๑๕ ปี แล้วถึงลาผนวชไปครองราชย์

๑๒

ใจกับกาย ใครมีอำนาจ

รักษาใจโดยอ่านหนังสือธรรมะ ฟังซีดีธรรมะ บางทีร่างกายรักษาแต่ยาไม่ได้ ต้องรักษาใจด้วย ระหว่างใจกับกาย พอเอาเข้าไปจริง ๆ ใจมีอำนาจมากกว่ากาย แต่เอาเข้าจริง ๆ กายก็ไม่ยอม เหมือนกันหนา กายประท้วงได้เหมือนกัน เวลาร่างกายประท้วง เอาเรื่องเหมือนกัน ฉะนั้น ต้องผ่อนสั้นผ่อนยาว

เราจะให้อาหารแต่ทางกายก็ไม่ได้ ให้แต่ทางใจก็ไม่ได้ ต้องให้สมดุลกัน อาหารกายก็คืออาหารต่าง ๆ ส่วนอาหารของใจก็คือธรรมาหาร อาศัยธรรมะเป็นตัวมาบำรุงใจ ถ้าไม่อาศัยซึ่งกันและกันก็ไม่ได้ คนส่วนมากไปโหมส่วนใดส่วนหนึ่ง พอไปโหมส่วนใดส่วนหนึ่งแล้ว มันไม่ได้ เราไม่ได้มองรอบด้าน

คำว่า “มัชฌิมา” คือต้องพร้อมด้วยกันทุกอย่างทั้งกายและใจ
ถึงได้เรียกว่ามัชฌิมา ถ้าฟุ้งเอาตั้งแต่กาย หรือฟุ้งเอาตั้งแต่ใจ
มันก็กลายเป็นอัตตกิลมถานุโยค

ฉะนั้น เราต้องทำไปพร้อม ๆ กัน ทรมานกายตามสมควร
ทรมานใจตามสมควร เอาอะไรมาทรมานใจ คือบีบบังคับให้มันสงบ
ไม่ให้ใจคึกคะนอง ไม่ให้ใจคึกคะนองไปในอารมณ์ต่าง ๆ นั่นคือ
การทรมานใจ ไม่ให้กายคึกคะนองไปตามอาการต่าง ๆ ของกิเลส
ที่มายั่วยวน อย่าปล่อยไปตามสบาย ๆ ของมัน

๑๓

ห้ามล้อไว้บ้าง

เป็นไงเวลาได้มาอยู่วัดจริง ๆ แต่ก่อนเราปรารถนาอยากจะมาอยู่วัด อยากจะมา พอได้มาอยู่วัดจริง ๆ แล้ว ชักซี่เกียด อากาศสบาย บรรยากาศก็เย็นสบาย แล้วก็ไม่มีคนพลุกพล่านมากนัก

เราต้องตั้งใจ อย่าไปปล่อยตัวเองให้ลุ่มไปตามอารมณ์ เราต้องพยายามทำความเข้าใจกับตัวของเราว่าเรามีหน้าที่อะไร หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม มีการมีงานต้องทำ มีบ้านมีช่อง เราต้องทำการทํางาน เรายังไม่ถึงเวลา เรายังออกมาประพฤติปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ เรามาได้ตามกาลตามเวลาของเรา

อย่าไปมาด้วยความอยาก เมื่อเรามาด้วยความอยากก็คือกิเลสเป็นตัวชักนำ ถ้ากิเลสเป็นตัวชักนำก็คือเกิดแต่ความผิดพลาด เพราะ

กิเลสเป็นตัวพาผิด เราทำด้วยเหตุด้วยผล มาวัดก็มาด้วยเหตุด้วยผล
เราอยู่วัดเราก็อยู่ด้วยเหตุด้วยผล

ในการควบคุมตัวเอง คนก็เหมือนเครื่องยนตร์กลไกต่าง ๆ ต้อง
มีห้ามล้อกันบ้าง เราขับรถอย่างนี้จะมีแต่เหยียบคันเร่งอย่างเดียวไม่ใช่
ต้องมีห้ามล้อไปเป็นบางจังหวะ ทางคดทางเคี้ยวเราก็ต้องเบรกไว้บ้าง
ห้ามล้อไว้บ้าง อันนี้คนไม่ไปห้ามล้อเลย เปิดเต็มสตีมตลอด ก็มีแต่
ความเดือดร้อนในองค์กร องค์กรไหนก็เดือดร้อน เพราะเราเปิดเต็ม
สตีมตลอด ฉะนั้น เราต้องมีห้ามล้อตัวเราบ้าง

คนที่เข้ามาอยู่ในองค์กรนั้นก็พยายามตั้งสติบ้าง อย่าเอาตั้งแต่
ความคิดความเห็นตัวเองมาแสดงออก เอาหลักธรรมคำสอนของ
พระพุทธเจ้ามาเทียบเคียงบ้าง เราเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า
มาเทียบเคียง คำว่ามัชฌิมาก็จะเป็นไปได้ง่าย

๑๔

ข้างตมมันยังมีที่ผูก

ลงไปทำฟันที่กรุงเทพฯ ไปตัดมันทำอะไร ฟันนะ ถ้าเขาเรือได้ ก็เรือที่นี้เลย ไม่ต้องไปกรุงเทพฯ

ถ้าไปกรุงเทพฯ คนมันกำลังเตลิด คิดโน่นคิดนี่ ถ้ากำลังตมมัน มันไม่รู้จักเจ้าของ คนตมมันหนักกว่าข้างตมมันอีกนะ ข้างตมมันยังมีที่ผูก คนนี้ไม่รู้ไปผูกตรงไหน

คนต้องรู้จักตัวเอง ระวังตัวเอง อย่างเมื่อคืนหนึ่ง ๆ อยู่ วงแตกเลย โอ้โฮ ตกใจจนกระทั่งว่าเดี๋ยวนี้ก็ยังระแวงอยู่นะ มันลงมาอะไร ลงมาพิลึกพิลั่น มันนั่งอยู่นี่ เราวางแขนอยู่นี่ มันถากหน้าเราลงมา แล้วก็มาพาดอยู่ตรงนี้ เราก็สะบัดเลย ฐทับสมิงคลา หรือรูปปล้องฉนวนนี้แหละ

เคยเป็นมาแล้วครั้งหนึ่ง ไปคนละทิศละทางเลย วงแตกเลย พวกหนึ่งฉันกาแพกัณอยู่ที่นี่ พระอาจารย์เฉลิม พระอาจารย์ริน ๓ องค์ แล้วก็ฉันเถรนั่งอยู่ตรงโน้น พระอาจารย์รินเอากาแพใส่ให้ เอาโกโก้ใส่ให้ แล้วก็ส่งให้พระอาจารย์เฉลิม พอเพิ่นกดน้ำกระตักน้ำร้อนเสร็จ เสร็จแล้วก็วางไว้ พอวาง ตู๊กแกก็หย่อน บ๊ีบ ลงมาใส่เลย แหมแม่หนา ตู๊กแกลงแก้วเลย วงแตกเหมือนกัน ไม่กินไม่เกินแล้วกาแพไล่พรอดจับตู๊กแก

เมื่อคืนที่เราเดินมา เราก็สงสัยแล้วว่าอะไรอยู่ตรงนี้ เราเลยเอาไฟฉายไปฉายดู ก็ไม่มีอะไร กลับไปกุฎิแล้วยังคำตุนะว่ามีรอยถูกฟันกัดหรือเปล่า เออดีที่ไม่มีมี โลงเลย

๑๕

ป่วยใจไม่ใช่ธรรมดา

อ้าว เป็นยังไงบ้างล่ะ พาไปหาหมอหรือยัง ไม่ใช่โรคคิดถึงบ้าน คิดถึงแม่หรือ มันเป็นอย่างนี้แหละ ถ้าอยู่ที่นี้แล้วหาที่อยู่ของใจไม่ได้

โรคของใจไม่ใช่ธรรมดา ไม่เหมือนโรคของกาย โรคของใจรักษาไม่หาย ไม่มียา ต้องใช้ธรรมโอสถ โรคภัยไข้เจ็บจะทวีความรุนแรงขึ้นมาเลย ถ้ามีเรื่องของใจ เรื่องของใจเป็นเรื่องใหญ่ มันก็ใหญ่จริงๆ ฉะนั้น ต้องเข้าใจ ต้องเข้าใจตัวเอง ถ้าไม่เข้าใจตัวเอง มันลำบาก

รักษาคนป่วย ถ้าป่วยใจไม่เหมือนป่วยกาย ป่วยนี้หาหาอะไรใส่ก็เหนื่อย คนรักษาก็เหนื่อย เป็นพยาบาลก็เหนื่อย หมอก็เหนื่อย รักษาไม่รู้จักหาย รักษามีผลกระทบกับอันโน้น รักษาอันโน้นมีผลกระทบกับอันโน้น กระทบกันไปเรื่อย นี่โรคของใจ

๑๖

อริยทรัพย์ ทรัพย์อันประเสริฐ

เอาหนังสือสวดมนต์ให้เจ้านี้ไปสวดมนต์ด้วย ต้องหัดท่องสวดมนต์ไว้

ทุกวันนี้จะต้องไปหาทางที่จะหาความสุขใส่ตน เราจะทำยังไงที่เราจะมีความสุข ความสุขที่แท้จริงคืออะไร

ความสุขเพราะมีโภคทรัพย์ มันมีความสุขหรือยัง มีโภคทรัพย์มากขนาดไหนถึงจะมีความสุข เราไม่มีนะ มีโภคทรัพย์ก็ยังไม่มีความสุข เพราะไม่ได้เป็นทรัพย์ที่เที่ยงตรง โภคทรัพย์เป็นทรัพย์สมบัติของโลก แม้แต่โภคทรัพย์ของพระเจ้าจักรพรรดิว่าเป็นทรัพย์ที่ประเสริฐที่สุดก็ไม่ได้เที่ยงตรง ไม่ใช่อริยทรัพย์ ฉะนั้น การหาความสุขเราต้องหาความสุขให้ถูกที่ ถ้าหากหาความสุขไม่ถูกที่แล้วเหนื่อยเปล่า

การมีโรคทรัพย์มีแต่เราที่จะต้องดูแลรักษาเขา มีมากเท่าไรเราก็ต้องดูแลรักษาเขาเท่านั้น การมีโรคทรัพย์ไม่เหมือนกับการมีอริยทรัพย์ ถ้าการมีอริยทรัพย์ อริยทรัพย์นั้นจะดูแลเรา จะทำให้เรามีความสุข ฉะนั้น ถึงว่า สมบัติในโลก สู้เรามีตัวเองไม่ได้ สมบัติในโลกนี้ไม่มีอะไรที่เป็นแก่นสาร พระพุทธเจ้าถึงเสียสละราชบัลลังก์ออกมาเพื่อทำโพธิญาณให้ได้ พอได้โพธิญาณแล้ว พระพุทธเจ้าประเสริฐที่สุดในโลก ฉะนั้น ถึงว่าทรัพย์สมบัติ เป็นสมบัติของโลก

แม้แต่สังขารร่างกายของเราก็เป็นสมบัติของโลก ไม่ได้เป็นของใครนะ มันยืมเขามาใช้ชั่วคราว พอยืมเขาใช้เสร็จแล้วเราก็ต้องเอาคืนเขาไป เอ้า ก็ดูร่างกายของเรา พ่อแม่แบ่งให้มา จากเป็นดิน เป็นลม เป็นน้ำ เป็นไฟ เาามาปรับปรุงขึ้นมาจากนกระทั่งเป็นรูปร่างกาย จนโตมาจนทุกวันนี้

แล้วพอโตไปแล้วมันจะไปหาอะไร ไปหาความแก่ พอไปหาความแก่แล้วไปหาอะไร ไปหาความเจ็บไข้ได้พยาธิ แล้วพอได้ความเจ็บไข้ได้พยาธิแล้ว มันไม่หายนะ มันจะไปไหน ตาย แล้วตายจะไปไหน

บัดนั้น แล้วแต่กรรมดี กรรมชั่ว จะนำพาเจ้าไป เหลือแต่จิต แล้ว
ร่างกายไปไหน ร่างกายก็ทิ้งไว้ในแผ่นดินนี้

ทรัพย์สมบัติเงินทองของขาที่หาได้มากมาย เสื้อผ้าอาภรณ์ที่
หาได้มากมาย บ้านช่องห้องหอที่หาได้มากมาย ไปไหน บ้านช่อง
ห้องหอก็เป็นสมบัติของโลกอยู่นี้แหละ พอเราตายไปลูกหลานเขาก็เอา
ไป ลูกหลานไม่มีปัญญาจะดูแลรักษา ก็ขายทอดตลาดไป ทิ้งไป ไม่รู้
คนรุ่นเกาก็หายไปไหนหมด ที่มาอยู่นี้มีแต่คนรุ่นใหม่ทั้งนั้น

เราต้องหาทรัพย์สมบัติที่เป็นอริยทรัพย์ อย่างน้อย ๆ เราก็ให้
พระสวดมนต์ตอนเช้าตอนเย็น ทำใจให้สบาย

ทำยังไงที่ใจมันสบาย เราเทียบเคียงดูซิ ระหว่างใจสบายกับใจ
ไม่สบายต่างกันยังไง ถ้าใจไม่สบายแล้วหน้าตาก็ยุ่งหมดเลย ลองไป
มองกระจกดูซิเวลาใจไม่สบาย ต่างกันยังไง หน้าตาเคร่งเครียด
จิตใจขุ่นมัวกับจิตใจสบายผ่องใสมันต่างกัน เหมือนกับน้ำที่ใส

๑๗

เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

ตัวเล็กมานี่ มานี่ ไปไหนล่ะ มาเอารางวัล มาเลือกเอา
จะเอาอันไหน

นั่งลงก่อน นั่งลงกราบ กราบ ๓ ครั้งก่อน กราบก่อน พุทโธ
ธัมโม สังฆโม เอ้า กราบอีก กราบให้ครบร้อยก่อน เหนื่อยหรือยัง

นั่งสมาธิก่อน พุทโธ พุทโธ ก่อน นั่งหลับตา นึก พุทโธ พุทโธ
พุทโธ พุทโธ เราต้องเสียกุ้งด้วย เสียทั้งกุ้ง เสียทั้งปลากระพง (หัวเราะ)
นั่งภาวนาก่อนอีกนิดหนึ่ง หลับตา นึก พุทโธ พุทโธ พุทโธ

เวลามันอยู่คนเดียวก็ได้อยู่ แต่พอมันมีพวกนะ โอ้โฮย

๑๘

ปั่นกระดุกเล่น

ผู้ปฏิบัติเป็นผู้ที่มีเวลามากที่สุด จนสามารถนำตัวทะเล่อก
จากวิญญูได้เพราะมีเวลา

ส่วนคนนอกนั้นเป็นพวกไม่มีเวลา หมกมุ่นอยู่กับหน้าที่การงาน
หมกมุ่นอยู่กับทรัพย์สมบัติ หมกมุ่นอยู่กับข้าวของเงินทอง หมกมุ่น
อยู่กับบริษัทบริวาร ไม่มีเวลาที่จะเป็นของตัวเอง แล้วบุคคลพวกนั้น
ก็ไม่สมควรที่จะยกตัวข้ามพ้นภพไปได้

ส่วนพวกนักบวช นักพรต ผู้ปฏิบัติ เขาสามารถอยู่ว่าง ๆ
นั่งปั่นผมเล่น นั่งปั่นกระดุกเล่น ชัดกระดุกเล่นให้มันเป็นแก้ว อย่าง
หลวงปู่เหรียญ หลวงตาบัว ผมเป็นเม็ด ๆ ๆ (แปรสภาพกลายเป็น
พระธาตุ) นั่งปั่นเล่น เพราะมีเวลาว่าง ของหลวงปู่เหรียญนี้ ผมทำน

เป็นเม็ด ท่านอาจารย์จวน ท่านอาจารย์วัน เพราะมีเวลาว่างมาก ฉะนั้น
เราต้องศึกษาและทำความเข้าใจ อย่างพวกพระเณรที่เขาอยู่ตามป่า
ตามเขา เขามีเวลา

๓๐ ๐๘ ๕๕

๑๙

ตัวเท่านิ้วมือ

มาจากที่ไหนกัน มานั่งสมาธินี้มา พาห้องมากราบ มาเอานี้ เราไม่ยอมมเสียบปลากะพงแล้ว เราต้องได้กึ่งก่อน เราถึงจะเสียบปลากะพง

เราเลี้ยงเด็กเราต้องรู้จักเด็ก ฝึกให้เป็นคนที่มีสติปัญญา ให้รู้จักคิด ให้รู้จักทำ อันนี้ไปเลี้ยงเด็กให้เป็นเทวดา แล้วก็เสร็จเลย ไม่ยอมมใช้เลย พ่อแม่ทำให้หมดทุกอย่าง โตเท่าควายอันนี้ยังต้องไปนุ่งผ้าให้อีก มันไม่ได้ เราเลี้ยงเด็กเราต้องรู้จักอบรมสั่งสอนให้รู้จักผิดรู้จักดี รู้จักชั่ว นี่โอ้อโฮ หาของใช้ให้ หาของเล่นให้ ตัวเท่านิ้วมือ เอาโทรศัพท์ให้มัน

อย่างสมัยพวกอาตมาเป็นเด็กนะ มาบอกแม่ไม่ได้นะว่าครูครูตี
แม่จะปะเหลาะถามเลยว่าครูตีกี่หน ถ้าครูตี ๓ หน มาถึงบ้านแม่จะต้อง
ตี ๔ ครั้ง คุณไปเลย ทุกวันนี้ถ้าว่าครูตีอยู่โรงเรียน ขึ้นโรงขึ้นศาล
กันโน้น แทนที่จะช่วยอบรมสั่งสอนกัน แต่ที่ไหนได้สนับสนุนกัน

ได้เวลาแล้ว เอ้า เอากล้วยเน่านี้ กราบเสียก่อน

๒๐

เฟิ่งโทษ

เดินจงกรมเดินไปทั่วเลยนะ เวลาเขาเดินจงกรมอยู่ เราย่าไปเดินตัดหน้า ต้องดูกิริยาคนที่เดิน อย่าไปทำให้จิตใจเขาเคลื่อน

อย่างเวลาพักอยู่ในห้องก็เหมือนกัน คนตั้งหลายคน ใต้คนหูหนวกก็มี คนหูดีก็มี เดินตั้ง ๆ ๆ ไม่ได้ฟังเสียงตัวเอง นอนไม่ได้เลย คนที่อยู่เ็นตึกด้วยกัน บางคนที่จัดของทั้งคืน ใต้ถุนก็อบเก็บตั้งถุนโน้นไปใส่ถุนนี้ เอาถุนนี้ไปใส่ถุนนั้นอยู่นั้นแหละ ทั้งคืนไม่ต้องทำอะไร

เราจะอยู่ที่คนก็ตาม ต้องพยายามรักษาความสงบของใจ ใจอย่าไปทิ่มแทงกัน นี่คือนปัญหา ปัญหาทางด้านจิตใจ อย่าไปมองข้ามตัวเอง มันต้องมองตั้งแต่ตัวของตัวเองเท่านั้น อย่าเฟิ่งไปหาคนอื่น อย่าไปเฟิ่งโทษคนอื่น

เราพยายามฟังโทษตัวของเรา ตัวของเรามันได้มีดีมีดีอะไรที่ไหนถึงได้มาเกิด ไม่ว่าจะเกิดเป็นผู้หญิง เกิดเป็นผู้ชาย ก็ขึ้นชื่อว่าความเกิดไม่มีความดีทั้งนั้นแหละ ขึ้นชื่อว่ามีความเกิด แต่ดีหน่อยที่รู้จักศีลธรรม รู้จักข้อปฏิบัติ รู้จักจารีตประเพณี

ส่วนมากการที่จะไปทิ่มแทงคนอื่นก็ต้องทิ่มแทงตัวเองก่อน เหมือนกับเราโกรธ ยกตัวอย่างเราโกรธ เราโกรธให้เขาก็จริง แต่ความหุนหันที่เกิดขึ้นแล้ว มันเกิดที่เขาหรือเกิดที่เรา เขาอาจจะไม่รู้เรื่องอะไรเลยก็ได้ แต่เราเป็นพรรคเป็นเวรขึ้นมาแล้วในหัวใจของเรา รุ่มร้อนขึ้นมาแล้วในหัวใจของเรา นั่น แสดงว่ามันไปทิ่มแทงตัวเขาหรือทิ่มแทงตัวเรา มันก็ทิ่มแทงตัวเรา

คนมีสติปัญญาแล้วทำไมต้องปล่อยให้ความโกรธเผาตัวเอง ถ้าเรามีสติปัญญาแล้ว เราก็ต้องระงับความโกรธอันนั้นออกไป อย่าให้เกิดขึ้นมา อย่างนั้นมาเผาตัวเอง การเผาตนเองเป็นความดีอะไรหนักหนา

อันนี้ไม่ได้ไปสนใจเลย ไปมองแต่คนอื่น มันไม่ได้ ไม่ใช่วิสัย
ของนักปราชญ์บัณฑิต นักปราชญ์บัณฑิตนั้นจะต้องกลับมามองตัวเอง
ผู้ประพฤติธรรมนั้นจะต้องกลับมามองตัวเอง ไม่มีใครไหนจะมาตกรอก
หมกไหม้แทนเรา ไม่มีใครนะที่ไปขึ้นสวรรค์นิพพานแทนเราได้ ตัวเรา
ต้องไปเอง

ฉะนั้น เราต้องทำความเข้าใจกัน ช่วงนี้ก็เข้าพรรษามาได้เดือน
กว่าแล้ว แล้วก็อีก ๒ เดือน นอนยังไม่ทันจะอิม ออกพรรษาอีกแล้ว
เวลาเร็วลึบ นอนก็ยังไม่ได้นอน มีดอีกแล้ว ยังไม่ได้นอนเลย สว่าง
อีกแล้ว

๒๑ พุทโธยิ้ม

ที่ไหนสงบดีเราก็หลบหลีกอยู่ เดินให้เห็นพุทโธยิ้ม ให้เห็นพุทโธยิ้มให้ได้ พุทโธยิ้มเป็นยังไง ก็พยายามเดินอยู่นั่นแหละ เดินจนกว่าใจจะสงบ ใจไม่สงบก็เดินอยู่นั่นแหละ ก็เป็นอาชีพของเรา สี่ลาจรวัตรอันงดงาม

ผู้มีสี่ลาจรวัตรงดงามเป็นยังไง ถึงแม้เข้ามาปฏิบัติใหม่ กายก็สงบเสงี่ยม ใจก็สงบเสงี่ยม ถึงว่าสี่ลาจรวัตร สีส คือ คีล อาจารย์วัตร ก็คือ ทางดำเนิน (ความประพฤติดี) วัตรก็คือ วัตความดีกับความชั่ว (ข้อปฏิบัติ) ผู้มีสี่ลาจรวัตรอันงดงาม นำเลื่อมใสศรัทธา

เราไม่ต้องไปพูดธรรมะ ไปทำอะไรหรอก เพียงแต่เขาเห็นสี่ลาจรวัตรของเรา เขาก็ปิดอบายภูมิได้แล้ว ไม่ต้องไปพูดถึงธัมมะ

ล้มโหมเลย เพราะเขามีปีติ มีความยินดี จิตใจก็ผ่องแผ้วแล้วที่นี้
มีปีติ มีความยินดี เมื่อจิตใจผ่องแผ้วก็ปิดอบายภูมิได้ ไม่ตกนรก
ไม่ไปเป็นเปรต ไม่ไปเป็นสัตว์เดรัจฉาน นั่นแหละชื่อว่าผู้มีศีลาจารวัตร
อันงดงาม

ไม่ใช่ใครที่ไหน กระโดดกระเดกก็คือตัวของเราที่นั่นแหละ
เดินผ่านแก้ว ห่างแก้ว ๓ วา แก้วแตก เพราะกระโดดกระเดก ไม่มี
ความสำรวม ความระวัง ก็ดูซิว่าเดินผ่านแก้ว ห่างแก้ว ๓ วาแก้วแตก
เพราะทางกายมันก็กระโดดกระเดก แล้วบัดนี้ทางวาจาก็ยิ่งแล้วเลย
ทางใจก็ไปกันใหญ่ นั่นแหละผู้ที่ไม่มศีลาจารวัตรอันงดงาม

เราต้องมีสติสัมปชัญญะคอยควบคุมตัวเอง คอยจัดการกับ
ตัวเอง เราต้องคอยดูจ้องอยู่ตลอดเวลา อะไรที่เคลื่อนไหวออกไป
ถ้าหากเราไม่ทำความเข้าใจในตัวของเราแล้วนะ โอ้โห วุ่นวายอยู่นั้น
แหละ ไฟเผาตัวเองแล้วยังไม่พอนะ มันยังกระจายเผาพรรคพวก
เพื่อนฝูงไปอีก

ขึ้นชื่อว่าไฟ ไม่ว่าจะไฟของโลภะ ไฟของโทสะ ไฟของโมหะ มันต้องเผาตัวเองก่อน ถึงจะไปเผาคนอื่น เราไปคิดแต่ว่าจะตำคนอื่น แต่แท้ที่จริงไอ้คำดำนั้นใครได้ยินก่อน ใครเป็นคนคิดขึ้นมาก่อน ก็ตัวเองเป็นคนคิดขึ้นมาก่อน นั่นแสดงว่ามันเผาขึ้นมาที่ตัวเองก่อน ความอิจฉาริษยา ความน้อยเนื้อต่ำใจอะไรก็ตาม เป็นเรื่องที่ทำลายตัวเองทั้งหมด ไม่ได้เป็นผลดีกับตัวเองเลย

ฉะนั้น การที่เราจะไปคิดว่าจะไปทำลายคนอื่น เป็นเรื่องการทำลายตัวเอง คนอื่นเขาไม่ได้มาเดือดร้อนอะไรเลย เสี่ยงกับหูของเขา อยู่ห่างกันเป็นศอกเป็นวา หรือบางที ๒-๓ วันมีคนเอามาอุ้มให้ฟัง แต่ว่าเสี่ยงกับหูตัวเอง อยู่ห่างกันแค่คืบเดียว ใครจะเป็นคนได้ยินก่อน ก็ตัวเองเป็นคนได้ยินก่อน ตัวเองก็เดือดร้อนก่อน นั่นคือปัญหา ฉะนั้น ถึงว่าพากันเฝ้าสังเกต เฝ้ารักษา

๒๒

เปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่

เบาหวานไม่เป็นไร กลัวจะหนักหวานเท่านี้แหละ นั่นโรคภัย
ไข้เจ็บ สุดท้ายก็ตาย

ตายก็คือเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่นั้นเอง แต่ตายไปบัดนี้ ถ้าเราไปได้
ร่างกายที่เป็นทิพย์ มันก็ไม่มีปัญหา ด้วยบุญด้วยกุศลที่เราทำ ไม่ต้อง
ไปคิดกลัว

เราทำบุญทำกุศลมาแล้ว ทานเราก็ทำมาเยอะเยอะ คีลเราก็เคย
รักษามาตั้งนมตั้งนาน มีลูกได้บวช ได้ศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัย จะเอา
อะไรอีกหนักหนา มีญาติพี่น้อง ได้บวชเรียนเขียนอ่าน ศึกษาธรรม
วินัย พวกเราก็เป็นสัมมาทิฐิ มีจิตที่เป็นบุญเป็นกุศลอยู่ตลอดเวลา

ฉะนั้น การจุดทิพย์นี้ไม่ต้องกังวล เป็นเรื่องที่ธรรมดามาก ได้รู้จักแล้วไม่น่ากลัว เมื่อก่อนไม่รู้จักก็ยังไม่กลัวอยู่ ความเป็น ความตาย ความเจ็บไข้ได้ป่วย นั้นเป็นผลของกรรม กับวิบากของกรรม เมื่อเป็นผลของกรรมกับวิบากของกรรมแล้ว เราต้องรับสภาพ แล้วจะไม่มีอะไรหนักหนา เป็นเรื่องธรรมดา ๆ

๒๑ ๐๘ ๕๕

๒๓

คุณค่าของ “ของ”

คนไม่รู้จักคุณค่าของ “ของ” ยากที่จะเจริญ

ส่วนคนที่รู้จักคุณค่าของ “ของ” ถึงจะเจริญ เจริญทั้งอายุ เจริญ
ทั้งวรรณะ เจริญทั้งทรัพย์สมบัติ เจริญทั้งโภคทรัพย์ เจริญทั้งอริยทรัพย์
ถ้ารู้จักคุณค่าของ “ของ”

๒๔ ๐๘ ๔๕

๒๔

ลูกเหวดา

ทำไมแม่เลี้ยงลูกให้เป็นเหวดา แทนที่จะเลี้ยงลูกให้รู้จัก
ขอบเขตศีลธรรมธรรมเนียม ประเพณี แต่แม่เลี้ยงลูกให้เป็นเหวดา
สุดท้ายก็ไม่รู้จักรับผิดชอบอะไร

เราจะเชิดชูสถาบัน เราจะเชิดชูครอบครัว เราจะเชิด
ชูวงศาคณาญาติวิธีการไหน หรือเราจะทำลายวงศาคณาญาติด้วยความ
ประพฤติของเรา ถ้าเราศึกษาแล้วทำความเข้าใจในสถาบันของเรา

อันนี้ไม่ได้สนใจ ความที่มีจิตเป็นสาธารณะเป็นยังไง ความ
ที่ทำงานสาธารณประโยชน์ เดียวนี้งานสาธารณประโยชน์ไม่มีใครอยาก
ทำ งานเก็บ งานกวาด งานทำความสะอาด งานทำอะไรต่ออะไร ไม่มี
คนสนใจ ปนอย่างเดี่ยวว่าสกปรก

พระเณรก็ต้องรักษาทำความสะอาดที่อยู่อาศัยตัวเอง เสนาสนะตัวเอง มันถึงจะเป็นไปกับมรรค เสร็จแล้วก็จะมาบ่นกันว่าภาวนาไม่เป็นไป ไม่เป็นไป จะเป็นไปได้ยังไง เพราะตัวเองไม่ได้คำนึงถึงเรื่องสาธารณสุขประโยชน์ เราจะไปมุ่งเอาแต่อัตตตประโยชน์อย่างเดียว สาธารณะมันอยู่ไม่ได้ คนจะอยู่ได้อย่างไร องค์กรอยู่ไม่ได้ คนก็อยู่ไม่ได้

เราจะเอาชนะคะคานกันด้วยอารมณ์ ด้วยความอิจฉาริษยา ด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ ด้วยความอะไรต่าง ๆ ชนะก็คือการผูกพยาบาท ชนะก็คือผู้ก่อเวร ผู้แพ้ก็น่าต้องพยาบาท มันจะมีประโยชน์อะไร

ยิ่งไปดูสภาพผู้ทรงเกียรติเขาแล้วก็ยิ่งหนัก ไม่ได้คิดเลย มีแต่พูดพร่ำไปเรื่อย น้ำไหลไฟดับไปเรื่อย แต่ดูความประพฤติหรือดูการกระทำต่าง ๆ มันไม่ใช่เลย มันเป็นการบ่อนทำลายตัวเองทั้งหมด แล้วก็ว่าแต่สภาพตกต่ำ สภาพไม่ตกต่ำหรอก กินเงินเดือนเท่าไร

เป็นแสน แต่ทำให้สกล่าม องค์กรประชุมไม่ครบ ไม่รู้จะไปอยู่เป็น
องค์กรสภาทำไม ทำอะไรก็ไม่ได้ แ่่งานประชุมแค่นั้นจะทำไมเสร็จ

๒๖ ๐๘ ๕๕

๒๕

นอนตื่นสาย อายทำกิน หนี้สินทั่วบ้านทั่วเมือง

เมื่อตื่นเดินได้ก็โหมง เทวดาไม่ได้สิง ต้องรอเวลาเทวดาสิง หรือเปล่า ถ้าวันไหนเทวดาสิงก็เดิน ถ้าวันไหนเทวดาไม่สิงก็ไม่เดิน ก็มีแต่วันพญามารเข้า เพราะพญามารมาตั้ง ๕ ตัว เทวดามาตัวเดียวเอง เทวบุตรมารอีก นอนก็โหมง แล้วตื่นละ แล้วไม่มาทำวัตร

กิจกรรมที่ควรทำ นอนก็ไม่ควรเกิน ๓ ชั่วโมง ๔ ชั่วโมง แล้วก็ทำกิจกรรมที่ควรจะทำ ไหว้พระ ทำวัตร สวดมนต์ ทำหน้าที่บริษัท ๔ ที่ดี

ลองไล่ดูซิความดีของบริษัท ๔ มีอยู่ที่ตัว ทำกิจกรรมสาธารณะ ทำปฏิปทาของตัวเอง นอนก็ควบคุมตัวเอง กินก็ต้องควบคุมตัวเอง เดินไปเดินมาก็ต้องควบคุมตัวเอง มีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา

บำเพ็ญธรรมที่มีอุปการะมาก เป็นผู้ใส่ใจห้องแผ้ว แล้วใจห้องแผ้ว
อะไร มันหดหู่อยู่ตลอดเวลา เดี่ยวก็ผีเข้าผีออก ทำหน้าที่พุทฺธมามกะ
ที่ตี รู้จักจาริตประเพณี รู้จักขนบธรรมเนียม

มันก็มีแต่สร้างวัฒนธรรมใหม่ คือ ธรรมเนียมนอนตื่นสาย
อายุทำกิน หนีสินท่วบ้านท่วเมือง สร้างธรรมเนียมใหม่ขึ้นมา มันต้อง
รักษาประเพณีของตัวเอง รักษาธรรมเนียม รู้จักประวัติศาสตร์ อันนี้
ไปสร้างธรรมเนียมใหม่ สร้างลัทธิใหม่ ลัทธินอนตื่นสาย ลัทธิอายุ
ทำกิน เป็นลัทธิใหม่ขึ้นมา ก็คือทำงานสาธุการไม่ได้ เมื่อทำงาน
สาธุการไม่ได้ ทำงานอรรถตถประโยชน์ก็ทำไม่ได้ ไปสร้างลัทธิใหม่

ปฏิบัติทานั้นที่จะเป็นตัวควบคุมส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
ความเร็วของรถต้องมีตัวห้ามล้อ ตัวห้ามล้อนี้คือตัวปฏิบัติ ควบคุม
ความฟุ้งซ่าน ความสงบเป็นตัวควบคุมความฟุ้งซ่าน เป็นคู่ปรับกัน
แล้วจิตใจมันสงบไหมละบัดนี้ เวลาฟุ้งซ่านก็ลอยละล่องไปตามบ้า
ตามบอ บอกับบ้ามันตัวเดียวกัน บอกับบ้า

ต้องสร้างมาตรฐานตัวเองขึ้นมา อันนี้ให้พระเจ้า ทำวัตร สวดมนต์ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น ก่อนนอนอย่างนี้ก็ต้องไปทำวัตรเย็นอีกทีหนึ่ง จะตึกตื่นเที่ยงคืนแค่ไหนก็ตาม ตื่นนอนขึ้นมาก็ต้องมาทำวัตรเช้า ที่เขาทำวัตรเช้ารวมกันที่ศาลา ต้องมา มันไม่ได้อยู่ไกลอะไรจนเกินไป ถ้าอยู่ไกลจนเกินไป พวกอยู่บนเขา พวกอะไรทางโน้น พวกนั้นก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่แค่นี้ก็ได้ยินเสียง ทำวัตรมาไม่ทัน ตื่นไม่ทัน จิตก็ไม่สงบ เมื่อจิตไม่สงบมันก็ฟุ้ง ฟุ้งก็เป็นภัยกับตัวเอง ก่อนจะเป็นภัยกับคนอื่นก็ต้องเป็นภัยกับตัวเองก่อน ทิมแห่งตัวเอง หาความดีตัวเองไม่มี

ลองไล่ดูสิ ความดีมีอยู่ที่ไหน พอจะเอามาทำยาหยอดตาได้ไหม ความดี เกิดขึ้นมาครั้งหนึ่ง เป็นคนครั้งหนึ่ง พอมีความดีพอจะเอามาทำยาหยอดตาได้หรือเปล่า

พวกลัทธินอนตื่นสาย อายุทำกิน ไม่ถูกกับเรามาตั้งเดิม ประเพณีของพ่อของแม่เราไม่ทำ ประเพณีของปู่ ย่า ตา ยาย เราไม่ทำ

ลองเกิดศึกเสียเหนือไต่บ้านแตกสาแหรกขาดดูซินั้น จะมีอะไร
ไปกิน จะมีเสื้อผ้าอะไรไหม นี่เมื่อคืนก็แผ่นดินไหวที่อินโดนีเซีย ๖.๘
ริกเตอร์ ไม่รู้จะตายไปเท่าไร พวกนอนตื่นสายลองดูซิ พวกนอน
ไม่มีสติสตั้ง ตายเกลี้ยงหมด

ถ้าอย่างนั้นก็ พวกหมาเห่าเมีย ให้เมียไปหาขอข้าว ไปที่ไหน
ไม่ได้ก็ต้องไปขอข้าวพ่อแม่ ถ้าไปกลางวันไม่ได้ เตี้ยเวหาหาทำกิน
ไม่พอกิน ต้องให้มีตักก่อนถึงไป หมาที่บ้านมันจำไม่ได้ลิบัตนี้ มันเลย
เห่า พอมากกลางคืน

อ้อย ต้องคิดกันหนักแล้วทุกวันนี้ ในชีวิตชีวิตของเรายังเห็น
อย่างนี้แล้ว เราไม่ว่าจะได้เห็นนะคนนอนตื่นสาย เราไม่ได้คิดว่าจะได้
เห็นคนนอนตื่นสาย คนอายุทำกิน ทำการทำงานไม่ได้อะไรเลย ไม่ใช่
นิสัยของผู้ศึกษา ไม่ใช่วิสัยของผู้ปฏิบัติ

ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาตำรับตำรา ไม่มีกลางคืนกลางวัน ดูต้น
ตระกูลเจ้าฟ้ามงกุฎ (ซึ่งต่อมาคือรัชกาลที่ ๔) ออกมาศึกษาในภาค

ปฏิบัติครั้งแรก เรียนตำรับตำรา ๙ อาจารย์ วันหนึ่งท่านเอาเวลา ไทหนอน มีอาจารย์มาสอน ๙ คนต่อวัน นั่นต้นตระกูลของพระ ผู้ปฏิบัติในสายสยามวงศ์ ผู้นำให้มีการไหว้พระ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น สวดมนต์ใช้สำเนียงภาษามคธ เมื่อก่อนหน้านั้นไม่เคยมี เพิ่งมา สร้างขึ้นมาสมัยปีพุทธศักราช ๒๓๗๒

ศาสนาเจริญขึ้นหรือเจริญลงบัดนี้ ผู้ปฏิบัติเจริญขึ้นหรือเจริญลง ต้องคิด ไม่ใช่ นั่งกัดฟันอยู่เฉย ๆ แล้วก็มาบอกว่า ภาวนาไม่ดี ๆ จิตฟุ้งซ่าน มันจะฟุ้งไปถึงไหน ลองให้มันไปดูซิ ไม่เห็นหรือ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ไม่เห็นหรือภัยพิบัติเกิดขึ้น ทั่วบ้านทั่วเมือง

อเมริกาก็ร้องให้อยู่ พายุเฮอริเคนเข้าไประดับไหน อันดับ ๔ อันดับ ๓ อันดับ ๕ เข้าถล่มอยู่นั้น ลองดูซิ พายุเข้าไปถล่มอย่างนั้น ถ้ามานอนตื่นสายอย่างนี้ เลือก็ยังจะไม่มิติดตัวเลย เลือผ้า อาหาร การกิน บ้านแตกสาแหรกขาดแบบนั้น ลองดูซิ รอวันตายอย่างเดียว

ไม่มีทางไป ไปฟังที่ไหนก็ไม่ได้ จะฟังใครได้ แต่ละคนก็อพยพมา
เหมือนกัน จะไปขอเสื้อผ้าใครใส่ เขาก็ไม่มีเหมือนกัน

๐๖ ๐๙ ๕๔

๒๖

เชลยของภพชาติ

พากันกลับไปดูซิ ขับรถลงไปดูด้วยที่พิพิธภัณฑ์ของเขาชาติ
ไปวันธรรมดาอย่างนี้ ไปดูซิ

เขาเป็นเชลยเป็นยังไง เหลือแต่ผ้าเตี่ยว หนึ่งหุ้มกระดูก
เคยเข้าไปดูไหม ไปดูแล้วทำไมไม่ลำนึกบ้าง เขาเป็นเชลยศึกนะ
แล้วบัดนี้พอเขาเลิกสงคราม เขาก็ปล่อยกลับ

ตัวเองเป็นเชลยของภพชาติมันเป็นยังไง เรายังจะต้องเกิด
ต้องแก่ ต้องตาย ตายแล้วตายอีก ๆ ยังจะต้องไปตกนรกหมกไหม้
อีกเท่าไร นั่น

อันนั้นเขาเป็นเชลยศึก พอเลิกสงครามเขาก็ปล่อยกลับบ้านหมด
ต่างคนก็แฮปปี้พอเสร็จสงคราม ดูซิอาหารการกินของเชลยเป็นยังไง

ข้าวหอมมาเปิดมามีแต่หนอน จะกินไหมล่ะ ไม่กินเขายกหนีเลย ให้เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก จะมาถามหาเสื้อผ้าหรือ ไม่มีหрок พิพิธภัณฑ์ช่องเขาขาดนั้นนะ น่าศึกษาทำความเข้าใจ ถ้าเราทำความเข้าใจได้จริง ๆ นะ

พวกเราอยู่ที่นี่มันสุขสบายมากเกินไปแล้ว ที่เราเป็นชเลยภพชาติ มันสุขสบายมากเกินไป เขาเป็นชเลยคึกสงครามเขาลำบากขนาดนั้น ลองให้ลำบากแบบเขาดูสิ จะไม่ดีหรือคน ลำบากแบบชเลยคึกสงคราม ทั้ง ๆ ที่ตัวเองตกหนักกว่าเขาคือ ชเลยของภพชาติ ไม่รู้เมื่อไหร่ตัวเองจะยกตัวพ้นภพนี้ไปได้ ชเลยคึกสงครามพอเขาเลิกสงครามเขาก็ปล่อยเลย เป็นเสรีภาพ ส่งกลับครอบครัว ส่งกลับลูกเมีย แต่เรานั้นไม่รู้จะส่งกลับเมื่อไหร่ จนกว่าเราจะยกตัวพ้นไปจากภพ **ถ้าเราไม่ยกตัวพ้นไปจากภพก็ต้องติดคุกติดตารางอยู่ที่นี่ ยังไม่รู้วันจะสิ้นสุดเมื่อไหร่**

ถ้าเป็นโทษประหารชีวิต รัฐบาลเขา ยังลดโทษให้เหลือตลอดชีวิตเลย พอลดโทษให้ตลอดชีวิต ทำความดีขึ้นมาเขาก็ลดให้ วันสำคัญทางแผ่นดินขึ้นมา วันสำคัญพระเจ้าอยู่หัว วันสำคัญพระราชินี อะไรนี้ เขาผ่อนโทษให้ ๆ ไม่ถึง ๓๐ ปีเลย

แต่ว่าอันนี้เราจะติดคุกกี่ปี ภาพทั้ง ๓ เป็นบ้านเจ้าอยู่ กามภาพ รูปภาพ อรูปภาพ กามภาพแบ่งเป็น ฉกามาจรสวรรค์ บนสวรรค์มี ๖ อบายภูมิมี ๔ แบ่งเป็น สัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน พรหมโลก รูปพรหม อรูปพรหม รูปภาพ อรูปภาพ กามภาพ นั้น กามาจรราชัมมา รูปาจรราชัมมา อรูปาจรราชัมมา นรูปาจรราชัมมา เราทำมา มันก็ได้ ใจเราเศร้าหมองก็ตกนรก ถ้าใจเรา่องใสไปสวรรค์ ไปเทวโลก ไปพรหมโลก ถ้าเราชำระกิเลสตัดหนาให้สิ้นซากไปก็เข้านิพพาน นรูปาจรราชัมมา

เราทำอะไรอยู่ละนี้ เราตกอยู่ในกามภาพ แบ่งเป็น ๒ อยู่ตลอดเวลา เดียวก็จิตเศร้าหมอง เดียวก็จิต่องใส เดียวก็เศร้าหมอง เดียวก็จิต่องใส อยู่อย่างนั้นนะ เดียวก็ผีเข้าผีออก

แล้วเราจะหลีกเลี่ยงพวกนี้ได้ต้องมีปฏิบัติเป็นทางที่ดำเนิน
ควบคุมการเดินทาง ควบคุมการอยู่ ควบคุมการทำงาน ต้อง
ควบคุมทั้งหมด จดเวลาดูชีวิตว่าวันหนึ่งเราทำงานอะไรบ้าง เราเหม่อลอย
อยู่กับอะไร

เอ้า ตื่นนอนก็โมง นอนก็โมง ผู้ปฏิบัติในยุคนั้นของหลวงปู่เสาร์
หลวงปู่มั่น ท่านนอนคืนหนึ่งไม่เกิน ๓ ชั่วโมง ๔ ชั่วโมง ท่านได้เป็น
ครูบาอาจารย์ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน แล้วจากปัจจุบันไปเพื่ออนาคต
เรารักษาปฏิบัติท่านนั้นอยู่ใหม่

นอกจากนั้นไม่มีงานก่อสร้าง ไม่มีงานอะไร เดินกับนั่ง เดิน
ตลอดคืน นั่งตลอดวัน หน้าหนาวนี้เดินตลอดวัน แล้วกลางวัน
ก็นั่งตลอดคืน มีไหมผ้าห่มผ้าผวยที่จะมาห่อมาหุ้มอย่างทุกวันนี้
ไม่มี หมอนหนุนหัวมีไหม ไม่มี ผ้าปูที่นอนไม่มี เสื้อจะมานอน
ยังไม่มีเลย อาตมาเคยเจอมาแล้ว แต่ในยุคอาตมาก็ยังไม่มีเสื้อ
จะปูนอน ผ่ากันหนาวอย่าไปถามหา

กุฎิวิหารอย่าไปถามหา พ่อแม่มาทำไว้ให้หรือเปล่า ถ้าพ่อแม่ยังไม่ได้มาทำไว้ให้ อย่าไปถาม ครูบาอาจารย์สงนออย่างนี้ ก็ต้องนออย่างนี้แหละ ไปซื้อพุ่มไม้ให้เลย ซื้ต้นไม้ให้เลย ตรงนี้แหละ รุกขมูลร่มไม้ ชายป่า ชายเขา เงื่อมผา ลองไปถามดูซิ กุฎิไม่มีหรอก “แล้วพ่อแม่ท่านมาทำไว้ให้แล้วหรือ” เณรบอกเรา ถามเรา “ท่านเคยบอกพ่อแม่มาทำไว้ก่อนหรือเปล่า” เราทำยังไง ไม่หน้าตาไหลหรือ เขาว่ากุฎิไม่มี กุฎิเต็ม จะไปที่อื่นก็ได้ แต่คำแล้วนะ แถวนี่เสือกมี ช้างหน้าก็มี ทางด่านช้าง บัดนี้ช้างมันออกหากินแล้ว กว่าท่านจะไปถึงบ้านช้างหน้าไม่รู้จะหลงทางช้างหรือเปล่า จะไปไหมละ ไม่ไปก็นอนตรงนี้แหละ เขาก็ซื้อให้นอน แล้วก็เดินไป นี่ทางจงกรมก็อยู่แถวนี่แหละ เอาไม้กวาด ๆ เชี่ย ๆ เอา สำหรับไว้เดินจงกรม พอมาอย่างทุกวันนี้เราเหปูนให้ ปูกระดานให้ จะเอาแบบทางจงกรมปูนก็ได้ จะเอาแบบกระดานก็ได้ แบบตีก็ได้

ก็ได้อยู่หรอกถ้าไม่คิดว่าเราจะต้องเป็นหนี้ของภพชาติ ที่จะต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย แต่ถ้าเราจะคิดว่าเราต้องเป็นหนี้ของ

ภพชาติไปอีกละ โห มีครูบาอาจารย์ มีผู้นำ มีผู้ประพฤติปฏิบัติ เราได้มาพบมาเห็นแล้ว เรายังทำตัวแบบนี้ มันก็อบายภูมิแท้ ๆ นี่แหละ ตกนรกทั้งเป็น

ไม่ตกนรกทั้งเป็นยังไง จิตใจฟุ้งซ่าน จิตใจหดหู่ น้อยเนื้อต่ำใจ เดียวกันว่าคนโน้น เดียวกันที่มแทงคนนี้ เดียวกันคิดอย่างโน้น เดียวกันคิดอย่างนี้ เดียวกันคิดไอโน่น เดียวกันคิดไอนี้ อยู่นั้นแหละ จิตใจมันก็ที่มแทงตัวเอง พอที่มแทงตัวเองแล้วมันก็ที่มแทงคนอื่น สุดท้ายมาก็ตกนรก ดีนะ ท่องกลับไปกลับมา นรกบ้าง สวรรค์บ้าง

พอได้บริหารสมอง เจริญอาหารใหม่

๒๗

ผู้กำกับรับและ

เป็นอย่างไรเมื่อวานครูบาอาจารย์มากันเยอะ น่าปลื้มใจไหม

ต้องพยายามรักษาความสุขอันนี้จากความมีปิติ คนส่วนมากใช้ปิติไม่เป็น พอใช้ปิติไม่เป็นแล้ว ก็ไม่มีกำลังที่จะทำงาน คนที่จะทำงานต้องไม่เหนื่อย ไม่ห่อห้ำ แล้วการที่เราไม่เหนื่อย ไม่ห่อห้ำเพราะอะไร เพราะความมีปิติ มีกำลังของปิติมาเป็นตัวเลี้ยงใจ

ในการทำงานครูบาอาจารย์ท่านทำได้ อดนอนทำงานได้ อดอาหารก็ยังสามารถอยู่ได้ ไม่กินก็ยังอยู่ได้ ก็ยังทำงานได้สบาย เพราะว่ามีกำลังของปิติ มาใช้งาน ถ้าเรารู้จักทำงานมันก็ไม่เหนื่อย แต่ถ้าทำงานไม่เป็นก็เหนื่อย

ผู้กำกับว่าไง เราพูดเมื่อคืน กลับไปคิดแล้ว ก่อนนอนหลับ
คิดอย่างไร การเป็นตัวอย่างแห่งคน การนุ่งการห่ม การทำอะไรต่ออะไร
การพูดจาพาทิ การพูดการคุย การแสดงออก การเป็นผู้กำกับต้อง
อย่าทำลายชาติของตัวเอง อย่าทำลายชาติกำเนิดของตัวเอง การเป็น
ผู้กำกับ เพราะอนาคตข้างหน้าเขาจะตำว่าเรา บรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา
ยาย พ่อ แม่ ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของเราไป

ฉะนั้น การเป็นผู้กำกับ เราต้องจัดการกับคนที่แสดงออก เพราะ
ถ้าเขาดีเป็นผลงานของเขา เป็นผลงานของพระเอก ของนางเอก แต่
ถ้าชั่วเป็นผลงานของเรา พระเอกคนนี้ นางเอกคนนี้ แสดงไม่ได้เรื่อง
ได้ราว ก็ผู้กำกับกำกับไม่ดี เห็นไหม ก็ผู้กำกับไม่ดูแล จนกระทั่งว่า
ความประพฤติทุกอย่างของนางเอก ของพระเอก ก็ผู้กำกับไม่อบรม
สั่งสอน ถ้าไม่ดีนะ แต่ว่าถ้าดี เป็นผลงานของพระเอก นางเอกเขา
แต่ถ้าชั่วละ เป็นผลงานของผู้อยู่เบื้องหลัง ผู้อยู่ฉากหลังรับชั่ว

อาจารย์เคยเจอมาเยอะแล้ว เณรทะเลาะกัน เล่นกัน ร้องไห้ เขาก็ว่าอาจารย์ไม่สอน นั่น เป็นแบบนี้ไป ก็เพราะอาจารย์ไม่สอน จะให้เราสอนแบบไหน จะให้เราทำแบบพิมพ์แล้วจับอัดแบบพิมพ์ เลยหรือ

การเป็นผู้กำกับ การต้องดูแลสังคม เราจะต้องดูแลรักษาสังคม ให้อยู่ยั่งยืนต่อไป รู้จักหวงแหนวัฒนธรรม คีลธรรมของตัวเอง

ปัญหาสำคัญก็คือคุณสมบัติของมนุษย์ เราจะต้องรักษาคุณสมบัติ ของมนุษย์ไว้ คุณสมบัติของมนุษย์ที่จะยั่งยืนต่อไป เราจะทำอย่างไร ถึงจะรักษาคุณสมบัติของมนุษย์ที่จะยั่งยืนต่อไป คุณสมบัติของ มนุษย์จะหายไปนะ จะหายสาบสูญไปเฉย ๆ เพราะว่าไม่รักษา จะมีสิ่งมาทำลายเอง ตัวมนุษย์จะมาทำลายมนุษย์เอง เมื่อมนุษย์ไม่ เหมาะสมกับความเป็นคน เป็นมนุษย์แล้ว ธรรมชาติจะมาทำลายเอง มาจัดการเอง

ก็ดูอย่างแผ่นดินไหวที่ญี่ปุ่น หมดไปเท่าไร เป็นแสนนะ
แผ่นดินไหวที่อินโดนีเซีย แถวภูเก็ต แถวพังงา แถวกระบี่ แถวนี
ศรีลังกา พม่า ศรีลังกาเนี้ หมดเลยด้านตะวันออก พระเถรหมด
พวกอยู่ชายทะเลทางด้านตะวันออก หมดไปหลายแสน นั้น เกิดจาก
อะไร ภัยพิบัติพวกนั้นเกิดจากมนุษย์ขาดคุณสมบัติเสียเอง

๒๘

ต้นเหตุของภัยพิบัติ

ไม่อยู่เดินจงกรม ไม่อยู่ภาวนา จะไปเที่ยวไหน ทำไมมาเยี่ยม
แค่นี้ ทำไมจะรีบกลับไปเร็วแท้

มาก็ให้มีเวลาพอที่จะได้มาอยู่ภาวนาให้เป็นเรื่องเป็นราว
มาหาทรัพย์สมบัติใส่ตัวเอง อย่าไปหาทรัพย์สมบัติข้างนอกอยู่เรื่อย
ต้องหาทรัพย์สมบัติภายใน ต้องพยายามอาบน้ำชำระกาย ชำระใจ
อย่าไปปล่อยให้ตัวเองสกปรก คนไปปล่อยตัวเองสกปรกไม่ชำระ
เราต้องชำระของที่สกปรกออก แล้วเอาของที่ดีใส่ในร่างกาย ในจิตใจ
ของเรา

หาเวลามา ทุกวันนี้เขาให้ลาปฏิบัติยังได้ ผู้หญิงให้ลาปฏิบัติได้
ตั้ง ๓ เดือน ถ้าคิดจะหาทรัพย์สมบัติให้ตัวเอง เลยปล่อยตัวเองให้

คลุกชีโคลนอยู่ตลอดเวลา ไปคลุกชีต้ม ไปคลุกชีโคลน ไปคลุกตั้งแต่
ชีฝุ่น รู้ดีอยู่ตลอดเวลา เราจะต้องหาทางที่จะจัดการตัวของเรา มีวิ
ศาสนาสำหรับสถานที่ประพฤตินี้ปฏิบัติ เราก็ต้องแสวงหา

ธรรมชาติของเพชรนิลจินดา แก้วแหวนเงินทอง เป็นของที่มีค่า
มีราคา มีราคาเพราะของมีน้อย นี่เป็นธรรมชาติของมัน ถ้าเป็นของ
มีมาก ไม่มีราคาหรอก เหมือนกับใบไม้หญ้าไม่มีราคา เพราะของ
มีจำนวนมาก

เราหาทางที่จะศึกษาจากธรรมชาติ คือธรรมชาติ ธรรมชาติของใจ
เรา เราจะต้องทำความเข้าใจกับตัวของเรา เป็นคนเก่าหรือเป็นคนใหม่
ใจเรานี้ กับใจเราเมื่อวานนี้ เป็นคน ๆ เดียวกันหรือคนละคน ใจเรา
ปีนี้ กับใจเราปีกลาย แล้วก็ใจเราปีหน้าจะเป็นยังไง จะตื่นตัวขึ้นมา
บ้างหรือเปล่า จะมีความสำนึกผิดถูก ดีชั่วบ้างหรือเปล่า ถ้าหากเรา
ไม่ศึกษาแล้วเราไม่ทำความเข้าใจ

เราต้องพยายามถามตัวเองว่าเราจะทำยังไง แล้วเราจะรักษาสมบัติของมนุษย์ไว้ได้อีกนานเท่าไร ร่างกายก็เป็นมนุษย์ จิตใจก็เป็นมนุษย์ รู้จักผิดถูกดีชั่ว ร่างกายเป็นมนุษย์ จิตใจไม่รู้จักรู้ผิดถูกดีชั่ว ไม่พยายามแสวงหาความถูกต้อง ไปแสวงหาแต่ความผิด

ก่อนอื่นก็คือการขัดแย้งกับตัวเอง ก่อนที่จะไปขัดแย้งคนอื่น ออกร์กรอื่น หรือคนในออกร์กรด้วยกัน ก็คือขัดแย้งตัวเองก่อน เมื่อขัดแย้งตัวเองอย่างรุนแรง ก็ไปแสดงออก ไปขัดแย้งกับคนอื่น เพื่อว่าจะมากลบเกลื่อนความขัดแย้งของตัวเอง นี่ก็ต่างคนต่างไม่ได้พัฒนา ต่างคนต่างไม่ได้คิดถึงหลักของความเป็นจริง

ถ้าต่างคนต่างคิดในหลักความเป็นจริง โลกปัจจุบันภัยพิบัติต่าง ๆ ก็จะไม่มี สาเหตุของภัยพิบัติต่าง ๆ มีเกิดขึ้นทุกหย่อมหญ้า ก็เพราะเหตุที่คน มันเป็นตัวต้นเหตุของภัยพิบัติ ตั้งแต่สงครามเย็น สงครามเวียดนาม สงครามอะไรต่ออะไรเรื่อยมา นั่นแหละคือการสร้างบาป สร้างกรรม

อย่างอัฟกานิสถาน ตาลีบันไปทำลายพระพุทธรูปที่ใหญ่ที่สุดของโลก สูง ๕๓ เมตร พระพุทธรูปยืน ไปทำลาย มีคนเขามาหาอาจารย์ให้ไปยื่นประท้วงที่สถานทูตอัฟกานิสถาน โอ้ย อย่าไปทำให้เสียน้ำมันรถ อย่าไปทำให้คนอื่นลำบากเดินทาง เต็มกรรมมันจัดการเอง ไม่ต้องไปห่วงหรอก รัฐบาลตาลีบันหายสาบสูญไปเลยนั้น ไม่ถึง ๒ เดือน หลังจากไปทำลายพระพุทธรูป ฉะนั้น ภัยพิบัติถึงเกิดขึ้นมาจากสภาพจิตใจของคน ที่มีความเป็นปกติหรือไม่ปกติในกรรมในปัจจุบัน

เราต้องจัดการหาทางที่จะจัดการกับตัวเอง พยายามสร้างบุญสร้างกุศล สร้างคุณงามความดี ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจต่าง ๆ ใครเขาจะทำอะไรก็ปล่อยให้เขาทำไปอย่าไปสนใจมาก เราสนใจกับการดูแลตัวของเรา ไม่มีใครจะมาตกนรกหมกไหม้แทนเรา ไม่มีใครที่จะไปเกิดทนทุกข์ทนจนแทนเรา ไม่มีใครตกกระท้ำลำบากแทนเรา ถ้าเรายังจะต้องท่องเที่ยวอยู่ ถ้าเราจะไม่ท่องเที่ยวไม่มีปัญหา

เราก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ตั้งใจทำการงานให้เป็นประโยชน์
เสร็จแล้วก็หาเวลาให้ตัวเองที่จะเข้ามาประพฤติปฏิบัติ ในฐานะที่เราเป็น
ชาวพุทธ ในฐานะที่เราเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
คนหนึ่ง

๒๙

อีเกี่ยมหางขาด

ลาออกหรือยัง ยื่นใบลาออกหรือยัง

คนสมัยนี้ต้นทุนมนุษย์มีน้อย ต้นทุนมีน้อยทำอะไรก็เป็นอีเกี่ยมหางขาด ดิ้นแต่ก็ ๆ ๆ แพ้ลิบเดียวหมดแรง คือต้นทุนความเป็นมนุษย์มีน้อย ทำงานทำการอะไรก็วู่วาม สุดท้ายมาก็ทิ้ง ไม่มีความมั่นคงทางด้านจิตใจ ไม่เหมือนกับคนโบราณ คนโบราณเขามีต้นทุนทางด้านจิตใจ อย่างน้อยก็มีความอดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ต่อสภาพลมร้อนหนาว หุ่ย ถ้าเป็นสมัยก่อนตายไปหมดแล้ว

มาสมัยนี้ต้นทุนความเป็นมนุษย์มีน้อย มีแต่ไปประกาศ มีแต่กระดาษ กระดาษก็เลยไม่ค่อยมีค่า เพราะคนไม่มีค่า เมื่อคนไม่มีค่าแล้วกระดาษก็ไม่มีความหมาย

จะต้องเปลี่ยนวิธีการคิดใหม่ เอาคนรุ่นใหม่มาศึกษาทศกัณฐ์ในสิ่งที่มนุษย์ไม่ฟังปรารภแล้วคนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมา ก็จะได้คนมีบุญมาเกิดบัดนี้ เปลี่ยนคนรุ่นเก่า ไม่เอาแล้วคนรุ่นเก่าปล่อยทิ้งไปเอาคนรุ่นใหม่ หาวิธีการทำงาน หาเยาวชนรุ่นใหม่ ต้องตั้งต้นตั้งต้นทุนของมนุษย์ให้มีค่าขึ้นมา

เดี๋ยวนี้มนุษย์ไม่มีค่า กระดาษมีค่า ไปเห็นแต่กระดาษ ไปเห็นค่าของกระดาษมากกว่าเห็นค่าของคน พอสุดท้ายมาใช้ไม่ได้กระดาษเพราะเราไปเห็นค่าของกระดาษมากกว่าเห็นค่าของคน

การนั่งการหม่ การไปการมา การอยู่การกิน ในการงานทุกอย่าง ต้องสร้างค่าของคนขึ้นมาใหม่ว่าอะไรเป็นค่าของคน ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ทั้งหมด อยู่แบบคนหรือยัง ทุกวันนี้ไม่มีค่า

ก็ดูอย่าง ส.ส. ส.ว. ทั้งหลายนั้น มีค่าของคนสัก ๓ เปอร์เซ็นต์ใหม่ ส.ส.ในสภา ๖๐๐ คน มีคนที่มีค่าสักก็เปอร์เซ็นต์ คนที่เห็นค่าของคน ส่วนมากไปเห็นค่าของกระดาษ โครงการนี้ได้เท่าไร ยกมือ

แล้วได้เท่าไร แบ่งค่ากันแล้ว ต้องวิ่งลือบบี่กันแล้ว ยกมือแล้วได้เท่าไร สุดท้ายมาก็เอาทรัพยากรของโลกไปแบ่งกันเอง พอแบ่งกันไปกันมาแล้ว บัดนี้ทรัพยากรของส่วนกลางไม่มีหมด เพราะไปแบ่งกันเอง

ฉะนั้น ถึงว่าต้องเปลี่ยนพันธุกรรมของคนใหม่ เปลี่ยนยังไง เปลี่ยนให้มิกติกาสังคม เปลี่ยนแนวคิดให้มีจิตเป็นสาธารณะ มิกติกาสังคมเป็นตัวตั้ง มีความละเอียด มีความเกรงกลัว

เมื่อกบิลพัสดุ์เขาสรางเมืองมาด้วยการตั้งกติกาสังคมอันนี้ ๖ แสนชั่วพระมหากษัตริย์ปกครองเมืองกบิลพัสดุ์ จากลัทธิของกบิลดาบส เขาเปลี่ยนพันธุ์คนใหม่ ถึงได้มีพระลัทธิตถะมาอุบัติขึ้นระยะเวลาชั่ว ๖ แสนพระมหากษัตริย์ ลองคุณดูก็แล้วกันว่าก็ปีถึงได้มีคนมีบุญมาเกิด ดูซิว่าเขาเปลี่ยนมาตั้งแต่กษัตริย์องค์แรกมาจนถึงองค์ที่ ๖ แสน พระสุทโธทนะนี่คนที่ ๖ แสน ถึงได้มีพระลัทธิตถะมาอุบัติขึ้นมา แล้วรักษาติกาสังคมอันนี้มาตลอดนะ เพราะเมืองอื่นไม่มีกติกาสังคมอันนี้

แล้วพวกดาบสก็มีมาจนถึงกาฬเทวิลดาบสคนสุดท้าย ที่มาดู
พุทธลักษณะของพระกุมาร เห็นว่าเป็นผู้มีบุญ กาฬเทวิลถวายบังคม
พระกุมาร พระราชบิดาก็ถวายบังคมเป็นครั้งแรกในขณะที่ประสูติ
ได้ ๓ วัน กาฬเทวิลเห็นพระสิทธัตถะมีพุทธลักษณะ ๘๐ ประการ
ไม่เคยมีมนุษย์ในชมพูทวีปที่มีพุทธลักษณะ ๘๐ ประการ อย่าง
พระเจ้าสุทโธทนะมีพุทธลักษณะแค่ ๖๒ ประการ อันนี้มี ๘๐ ประการ
ลักษณะของคนที่มีบุญมาเกิด

คนทุกวันนี้ โอ้ย มีแขนมีขา ก็เก่งแล้ว มีอวัยวะ หู ตา ก็เก่ง
แล้ว มีบุญที่ได้มาเกิด แต่อย่าไปพูดถึงพุทธลักษณะที่เป็นมงคลเลย
แค่ว่าเป็นอัปลักษณ์มงคลก็เต็มทีแล้ว มีหูพอได้ยินเสียงบ้าง ไม่ได้ยิน
เสียงบ้าง ส่วนมากไม่ได้ยิน เขามีหูเสียเปล่า แต่ไม่ได้ยินเสียง
มีตาได้เห็นบ้าง แต่ส่วนมากไม่ได้เห็น เห็นอยู่ แต่ไม่รู้จักถูก
ไม่รู้จักดี ไม่รู้จักชั่ว ได้เห็นบ้าง แต่ก็ไม่ได้รู้จัก

ฉะนั้นถึงว่า การเปลี่ยนแปลงคนเราจะเปลี่ยนแปลงในลักษณะ
ใด ในทางที่มีศีลธรรม ในทางที่มีกตีกาสังคม ในสิ่งที่มนุษย์ไม่พึง

ปรารถนานั้น เราจะต้องสร้างวันนี้ เริ่มเปลี่ยนวันนี้ รออีก ๓๐ ปี ถึงจะได้ใช้คน ๓๐-๔๐ ปี ถึงจะได้ใช้คนนั้นให้มีประโยชน์

ถ้าเราไม่สร้างเลย คุณสมบัตินี้ของคนก็เหลือน้อยลงไป ๆ ๆ ก็หมดคนดี มีแต่คนชั่วครองเมืองเสียแล้วบัดนั้น คนชั่วครองเมือง คนชั่วครองบ้าน อยู่ที่ไหน ๆ ไปที่ไหน ๆ ก็มีแต่คนชั่วทั้งหมด ไฟมันก็ลุกบ้าง โลกันตะคือไฟนรก มันเกิด มันไม่ได้ดับ

เราจะต้องมีวิธีการคิดเปลี่ยนแปลงสังคม ต้องกลับมาพัฒนา ด้านจิตใจของคน ไม่ใช่ไปพัฒนากระดาษ การศึกษาเล่าเรียนทุกวันนี้ ไปเรียนเอากระดาษ ไม่ได้เรียนเอาคน เมื่อไปเรียนเอากระดาษ ก็ได้กระดาษ เรียนเอาคนก็ได้คน อย่างสมัยโบราณเขาเรียนเอาคน ที่มีคุณสมบัติ มีคุณสมบัติที่เป็นไปกับศีลธรรม ในทางที่เป็นไปกับ มรรค แต่ทุกวันนี้ไม่ได้คิดเอาแบบนั้น คิดเอาอีกแบบหนึ่ง ก็เลย ได้อีกอย่างหนึ่ง

ถ้าเรามองถึงต้นทุนของคนแล้ว ถึงหนักใจว่าเราจะทำยังไง แล้วการลงทุนกับคนไม่ค่อยมีคนมาลงทุนที่จะมาปลูกฝังคน

งบประมาณไม่มีเลย งบประมาณที่มาทำต้นทุนของคนไม่มีเลย
โครงการตั้งต้นทุนของคนไม่มีเลย มีแต่โครงการหากระดาษ
เอาโครงการหากระดาษ ให้การศึกษาเล่าเรียน กับเล่าเรียนเพื่อ
เอากระดาษ ไม่ได้เรียนเอาคน ไม่ได้เรียนเอาต้นทุนของคน ไปมอง
ดูที่ไหน ๆ ๆ ก็เหมือนกันหมด พอเข้าไปในสภาถึงเข้าไปต่อยกัน
ในสภาอันตรงเกียรตินั้นไง ก็เลยเป็นเวทมวยไปเลย เป็นเวท
มวยหมู่ เป็นสนามแข่งขันประคารมกัน คารมสู้เขาไม่ได้ แต่กำลังมี
เอากำลังสู้

เราต้องเรียนหาต้นทุนของคน เรียนหนังสือหนังสือไม่ใช่เรียน
เพื่อมาเอาเปรียบเอาไรต์ชาวบ้านเขา แต่ทุกวันนี้เรียนเพื่อจะเอาไรต์
เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเรียนอะไร วิชาชนิดไหน แขนงไหน
ทำยังไงจะทำนาบนสมองคนได้

๓๐

เห็นชายผ้าขาว

ส่งข้อความไปบอกใครหรือ ไม่ได้ส่งไปหาพ่อหรือ เป็นไรรถึงแย
เอ้า ก็เราห่วงเขา เราถึงได้บวช

ที่เราบวชอยู่ทุกวันนี้เพราะเราห่วงพ่อห่วงแม่ บัดโธ่ พ่อเห็น
ชายผ้าขาวก็เอาแล้ว ดีกว่าไปทำความชั่วอย่างอื่นอีกเยอะเยอะ
มันไม่ได้เกี่ยวกันเลยกับชายผ้าเหลืองกับชายผ้าขาว คนปฏิบัติดี
ปฏิบัติชอบ ดีทั้งนั้นแหละ นอกจากเราไม่มีปัญญาที่จะพูดให้เขา
เข้าใจ ถ้าเราพอมีปัญญาพอที่จะพูดให้เขาเข้าใจได้ทั้งนั้น ไปอ้างเพศ
อ้างวัย อ้างอะไรเฉย ๆ หลอก

คนมีกิเลส ขึ้นชื่อว่ากิเลสก็เลยเสื่อมสอนคนในทางที่ไม่ดี
ถ้าเราไม่ไปเชื่อมัน ไม่ยากเลย คิดในทางที่เป็นบุญเป็นกุศลเท่านั้นก็จบ

๑๐๐ | “ฟัง...ก่อนฉัน เป็นยาเจริญอาหาร”
หลวงปู่ศุขฯ ธมฺมวโร

เราไปคิดในทางน้อยเนื้อต่ำใจ มันก็ไปเลย นั่นขึ้นชื่อว่ากิเลส ก็เรา
ไปคิดไปส่นับสนุนทางที่ผิด ถ้าเราไม่ส่นับสนุนในทางที่ผิด ไม่ยาก
เราไปคิดในทางที่ถูก ความคิดน้อยเนื้อต่ำใจ ความคิดอิจฉาริษยานั้น
เราไปคิดง่าย ๆ ไม่ได้ เราต้องคิดให้ยากหน่อย

๒๙ ๐๙ ๕๕

๓๑

โรงเรียนเปิด คือ โรงเรียนชีวิต

น้ำไหลเรียนอะไรปีนี้ เรียน ม.อะไร เรียนอยู่ที่ไหนเดี๋ยวนี้
ปิดเทอมแล้วก็ขึ้นมาอยู่วัดได้แล้วนี่

“ไปเรียนพิเศษ” หุย มันทาเรื่อง เรียนพิเศษวันละกี่ชั่วโมง
“ไม่รู้ครับ” นั่น แสดงว่าไม่ได้เรียน โรงเรียนเขาเปิดแถว ๆ รอบห้าง
ใช้ใหม่ แล้วพากันไปเที่ยวแถว ๆ รอบห้างนั่น เมืองกาญจน์ก็มีห้าง
ไม่รู้กี่ห้าง เรียนในเวลาที่พักแล้ว

เวลาหยุดเวลาปิดเทอม เราจะได้มาศึกษา มาอยู่กับพ่อกับแม่
มาดูการดูงาน พ่อแม่เขาทำอะไร มาศึกษาความเป็นคน โรงเรียน
ไม่ใช่แค่ในห้องเรียน จำกัดเวลาที่เราอยู่ได้ไม่นานเท่าไรหรอก แต่
เวลานี้ เราจะมาอยู่ในโรงเรียนเปิด โรงเรียนเปิดก็คือโรงเรียนชีวิต

ในโลกกว้าง โรงเรียนชีวิตในโลกกว้างจะอยู่ยังไง อยู่แล้วเรามีความสุขอยู่แล้วเราไม่ต้องเอาบีบครอบหัวไว้ การที่เราอยู่ในโลกกว้างนี่คือโรงเรียนชีวิต โรงเรียนในห้องเรียนนั้น เรียนนิดหน่อยพอรู้พอเข้าใจแนวทางการปฏิบัติแค่นั้นก็พอแล้ว แล้วก็มาเรียนโรงเรียนชีวิตเลย

การที่จะนำพาชีวิตให้เป็นไปกับมรรค ให้เป็นไปกับอริยสัจ ให้เป็นไปกับไตรลักษณ์ เราจะนำพาชีวิตยังไงถึงจะเข้าใจในเนื้อหาสาระของอริยสัจ แต่ถ้าเราไม่เข้าใจเนื้อหาสาระของอริยสัจ เราจะเรียนโรงเรียนในห้องเรียนขนาดไหน เปล่าประโยชน์ เพราะเราไม่เข้าใจชีวิตที่เป็นจริง คนจะต้องทำความเข้าใจกับชีวิตที่เป็นจริงมากกว่า ชีวิตในห้องเรียน ชีวิตในห้องเรียนนั้น เป็นแค่ ๑ ในล้านเท่านั้นเอง อีก ๙๙๙,๙๙๙ เป็นชีวิตที่เป็นจริง ชีวิตในห้องเรียนแค่ ๑ ในล้านบัดนี้ พอเรามาดำเนินชีวิตที่เป็นจริง ไม่รอด พ่อแม่ลงทุนให้ กู้หนี้ยืมสิน อะไรต่อมิอะไร ทำตัวเป็นนักธุรกิจใหญ่ พอทำไปทำมา กลายเป็นแมว

ฉะนั้น ชีวิตความเป็นจริง เราจะต้องอยู่อย่างภาคภูมิใจ ไม่ได้โตมาด้วยการน้อราษฎ์บังหลวง ไม่ได้โตมาด้วยการน้อฉล ไม่ได้โตมาด้วยการเอารัดเอาเปรียบชาวบ้าน นั่นเราภาคภูมิใจ เราโตมาด้วยความเป็นไทยของไทย นั่นเรียกว่าไทยแท้ ๆ ไม่ได้โตมาด้วยการโกหกปกปิด เลี้ยงชีวิตด้วยลัทธิมาตัญญู ไม่ได้เลี้ยงชีวิตด้วยมิฉฉาตัญญู

อย่างทุกวันนี้ไม่รู้อะไรเป็นอะไร อีรุงตุงนังไปหมด ไปแต่ะตรงไหนก็พัลวันพัลเกกกันไปหมด แม้เรื่องในวัด เรื่องอะไรต่ออะไรต่าง ๆ เพราะอะไร เพราะมีคนที่เป็นมิจฉาตัญญู คือความเห็นผิดในการอยู่ด้วยความเห็นผิด ถ้าภาษาธรรมะเขาเรียกอลัชชี มีคนที่เป็นอลัชชีมาก ๆ ก็ทำลายชาติบ้านเมืองได้เหมือนกัน ทำลายวงศาคณาญาติ ทำลายตระกูลได้หมดทุกอย่าง สุดท้ายมาก็ทำลายตัวเอง ตัวเองจะไปอยู่ตรงไหนละ

การทำหน้าที่ในความเป็นพลเมืองศีลธรรม เราจะต้องทำความเข้าใจ ถ้าหากเราไม่ทำความเข้าใจกับตัวของเราแล้วนั้น หน้าที่พลเมือง

ศีลธรรมไม่บริบูรณ์ พอไม่มีบริบูรณ์ก็เป็นบาป จิตใจก็เศร้าหมอง ตกนรก มีอยู่แค่นั้น ไปนรกบ้าง ไปสวรรค์บ้าง ส่วนมากไปนรก เสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าหากเราทำหน้าที่พลเมืองสมบูรณ์แล้วละก็ จะไม่มีปัญหา

ทำกัตตคควัตร ทำเสนาสนวัตร ทำอวาสิกวัตร ทำเวจกุฎีวัตร ทำขันตมาขรวัตรของผู้คนที่จะต้องทำหน้าที่ หน้าที่ในอวาสิกวัตร มีอะไรบ้าง หน้าที่ในโรงกัตตมีอะไรบ้าง เขาจะมีบอกไว้หมด หน้าที่ในเรือนไฟ หนักเข้ามาแม้แต่เข้าส้วมก็ยังไม่บอก เข้าส้วมเข้าห้องน้ำ ห้องทำ พอเดินไปถึงส้วม ให้กระแอมไอเสียก่อน ถ้ามีคนอยู่ข้างใน ก็ให้กระแอมไอรับ หรือทำเสียงสัญญาณรับ นั่น เวลาจะเลิกผ้า ให้ ชี้นบนเชียงเสียก่อน แล้วถึงจะเลิกผ้า ถ้าเลิกผ้าไปตั้งแต่หน้าส้วมเลย เป็นยังไง พระพุทธเจ้าสอนเสมอ กระทั่งนุ่งผ้า นุ่งผ้าข้างบนให้ปิดสะดือ ข้างล่างให้ลงไปครึ่งแข้ง เพราะอะไร มันไม่งาม การนุ่งการห่มปกปิด ร่างกาย กันแดดกันลม กันฝนกันร้อน กันเหลือบกันขุ่น การปกปิด ร่างกายชาวบ้านมีใครสอน ไม่รู้จัก แก้ไปที่ไหนก็ได้ อยากแก้ที่ไหน

ก็แก้ได้เลย เพราะไม่มีกตีกาสังคม คือขาดความละเอียด ขาดความ
เกรงกลัว

ฉะนั้น เราจะต้องทำความเข้าใจในหน้าที่พลเมืองศีลธรรม
ทุกวันนี้หนักใจ ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานต่าง ๆ ของข้าราชการผู้ใหญ่
ก็ดี ผู้น้อยก็ดี ไม่ว่าจะอยู่ในภาคแผนกไหน ในการทำการทำงาน

เราจะต้องสำนึกในความเป็นอยู่ของคน เราจะอยู่ยังไง การ
อยู่โลกร้างเราจะอยู่ยังไง ต้องถามตัวเองก่อนว่ามีความสุขหรือยัง
มีความสุขจากการเดินจงกรม นั่งสมาธิ มีความสุขจากการพิจารณา
ปฏิบัติสมุปปบาท คืออวิชชาปัจจัยาสังขารฯ หรือพิจารณาอริยสัง
พิจารณาไตรลักษณ์ เราจะต้องถามตัวของเราเอง คีลบริบูรณ์หรือยัง
คำว่าสัมมาวาจา กับมิจฉาวาจา บริบูรณ์ก็จะเห็นความแตกต่างกัน
ไม่บริบูรณ์ก็คือไม่เห็นอะไรเลย ก็เพราะไม่เคยเห็นอะไรเลยมาก่อน
จึงมาเกิด ก็ซุ่มมาเกิดไปอย่างนั้น ขอให้ได้เกิด จะเข้าห้องใครไม่เกี่ยง
ห้องหมู ห้องหมา ห้องกา ห้องไก่ ไม่เกี่ยง

๓๒

ศาสนาไหนมีการวางแผน

มีคนอเมริกันคนหนึ่งเขามาคุยกับอาตมา เขาศึกษามาทั่วโลก เขาบอกว่ายังไม่เห็นศาสนาไหนมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อเวลาตาย มีศาสนาพุทธ เป็นการวางแผนล่วงหน้าชั่วชีวิต มีการปฏิบัติ มีการตั้งเป้าหมายของตัวเองว่าในชั่วชีวิตหนึ่ง ตลอดไปจนถึงเวลาตาย ว่าเราจะไปที่ไหนได้ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่มีมาตรฐานสากล จริง ๆ สิ่งที่มีมนุษย์อยากได้จริง ๆ อยากให้อาตมาไปพูดที่องค์กรการสหประชาชาติ

แล้วจะไปพูดได้อย่างไร เราเป็นนักบวช “ถ้าจะไปพูด ไปพูดเรื่องศาสนาไม่ได้” เอ้า แล้วเราจะเอาอะไรไปพูด ถ้าไม่พูดเรื่องศาสนา จะไปพูดเรื่องอะไร ถ้าไม่พูดเรื่องศาสนา เรื่องศีล ๕ ปาณา อทินนา กามเม มุสา สุรา แล้วก็หิริ โอตตบปะ แล้วจะพูดเรื่องอะไร “อยาก ให้ไปพูดธรรมะแบบอาจารย์พูด”

ถ้าเราคิดตามแนวทางของพระพุทธเจ้าจริง ๆ ต้นทุนมนุษย์
จะมีราคาแพงมาก ต้นทุนที่คิดเป็นเงินเฉย ๆ นะ แล้วความสูญเสีย
ทางด้านจิตใจอีกต่างหาก เวลากระพืดกระพืด น่าทุบหัว ความสูญเสีย
ทางด้านจิตใจยิ่งมากกว่านั้นอีกบัดนั้น การศึกษาธรรมะเพื่อต้นทุน
ของคน เราต้องคิดกันหนัก ไม่มีคนกล้ามาลงทุน

อย่างเอาตมาลงทุนทุกวันนี้ เราแบกภาระ เราทำอะไรต่ออะไร
สารพัดอย่าง ทั้งที่อยู่ที่อาศัย ลงทุนกับคน แต่หน่วยงานของรัฐบาล
ไม่มีใครมาช่วยเราเลย พวกมูลนิธิก็แล้ว พวกอะไรก็แล้ว ก็ดี
หลวงพ่อทำดี แต่แห่ม สดางค์มาช่วยกันหน่อยสิ ค่ากับข้าวกับปลา
ค่าน้ำค่าไฟ อย่างวัดมณีกาญจน์ค่าไฟเดือนหนึ่งเป็นแสน หน้าเดือน
กุมภา มีนา เมษา พฤษภาคม มิถุนา ค่าไฟ ๔ เดือน ๕ เดือน ค่าไฟ
เดือนหนึ่งแสนกว่าบาท แสนสองแสนสาม ค่าน้ำอีก ค่าน้ำก็ตกเข้าไป
๔-๕ หมื่น ที่วัดมณีกาญจน์

๓๓

โง่ ... สู้กับกิเลสไม่ได้

แม่กับพ่อมาเยี่ยม เห็นต้นเห็นปลายหรือเปล่า เป็นยังไง ความเพียรที่ทำมาทั้งหมดเป็นยังไง เอาชนะได้หรือเอาชนะไม่ได้ พ่อแม่มาเยี่ยมแล้วเป็นยังไง ได้บุญตรงไหนให้เขาอนุโมทนาด้วย แล้วเราละ อนุโมทนากับเขาหรือเปล่า ไผ่มันดับหรือเปล่า หรือไฟลุก

เราพูดอย่างโง่ ๆ เลย กลับไปเยี่ยมบ้านที่หนึ่ง กลับมา ๓ เดือน ยังนอนไม่ได้ จิตปลิวอยู่นอกโลกเลย ไปงานศพโยมแม่ที่หนึ่ง ไปงานศพโยมพ่อที่หนึ่ง ๓ เดือนยังไม่ได้นอน เรานี้โง่ สู้กิเลสไม่ได้ ปัญญา มันดีกว่า เราว่าเราเคยเดินจงกรม เรานั่งสมาธิ เราเคยทำอะไร พอไปงานกลับมา เดินไม่เป็นเลย เดินจงกรมก็เดินไม่เป็น นั่งสมาธิก็นั่งไม่เป็นเลย ไม่รู้เดินอะไร เดินได้ทั้งคืน ไม่สงบเอาเลย

ไม่ไปรู้ไม่ไปเห็นดีที่สุด พอไปรู้ไปเห็นมาแล้ว โห ใจเราที่ฟังเลย
ไม่เห็นต้นเห็นปลาย เราเคยมีความเยือกเย็นทางด้านจิตใจ มันร้อน
ระอุไปหมด นิ่งก็ร้อน เดินก็ร้อน นอนก็ร้อน แต่ไม่รู้ร้อนอะไร จะให้
สึก สึกไหม ไม่สึก จะให้อยู่ อยู่ไหม ไม่อยู่ จะให้ไปไหน ไม่ไป
ไม่รู้จะทำอะไร ไปก็ไม่ไป อยู่ก็ไม่อยู่ ทำอะไรไม่ถูกเลย เราถึงเบื่อ
ทุกวันนี้ เราไม่ไปเลย

ไม่ไปพบไม่ไปเห็นดีที่สุด พอไปพบไปเห็นมาแล้ว เราก็อยู่ในฐานะ
ที่แก้อะไรไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้ มันพะอืดพะอมมากกว่า ช่วยอะไร
เขาก็ช่วยไม่ได้ กำลังเราก็ไม่มี เพราะสมบัติเราก็ไม่มีอะไร ก็หมดแล้ว
สมบัติเราก็ให้เขาหมดแล้ว เราก็มีแต่ตัวเปล่า ๆ ไม่รู้จะทำอะไร มีแต่
ตัวเปล่า ๆ จิตใจก็ไม่รู้อยู่ที่ไหน เรามันโง่ สู้กับกิเลสไม่ได้ กิเลสมันมี
ปัญญาดีกว่า เวลามันเลี่ยมสอนเรา ก็เลี่ยมสอนเราได้ง่าย

แต่ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เวลาเราเลี่ยมสอนเป็นปี ๆ
ก็ยังไม่ได้สนใจเลย ไม่เข้าใจเลย ไม่เข้าใจเลย เราเลี่ยมสอนมาตั้งเป็น

ปี ๆ แต่พอมาเห็นพ่อเห็นแม่ไปวันสองวันแค่นั้นแล้วจะตายเลย
มันเลี่ยมสอนเราง่าย งั้นก็แสดงว่ากิเลสมีปัญญาดีกว่าเราอีก
เลี่ยมสอนยาก เราจะเลี่ยมสอนในทางที่ดีก็ยิ่งอยากกลับไปติดคุก
กับเขาอีก

๐๓ ๑๐ ๕๕

๓๔

วิ่งตามเมีย

มีลูกคนเดียว พ่อแม่มาทำบุญใส่บาตร แม่ก็บ่นว่าไม่มีคนดูแลบ้าน ไม่มีคนทำไ้หนุ่นทำไ้หนี ลูกชายบวชเป็นพระแล้ว “เดี่ยว ๆ อาตมาจะออกไปช่วย”

หลวงปู่ฝัน อาจาโร บอกว่า “อย่าไปเชื่อมันเลย ไปอยู่บ้านจะอยู่ได้สักกี่วัน เดี่ยวก็วิ่งไปตามเมียมันสิ” “ไม่ได้ผมต้องเอา หาเมียมาเลี้ยงแม่” พ่อแม่อย่าไปเชื่อมันเลย ไม่มีทางหรอก

ภายหลังออกพรรษาก็มาอ่อนวอน มาบอกหลวงปู่ อยากรได้ลูกชายไปดูแลบ้าน หลวงปู่บอกว่า “หือ มันจะไปดูแลบ้านอะไร ประเดี๋ยวก็วิ่งไปตามเมียไปเท่านั้น” “ไม่ไปหรอก”

พอสุดท้ายมาลี้กจริง ๆ ออกพรรษาแล้วลี้กไปอยู่บ้านได้ถึง ๓ อาทิตย์มั้ง รู้ลี้กว่าได้แต่งงานจริง ๆ พอแต่งงานก็อยู่บ้านได้อีก อาทิตย์หนึ่ง พออาทิตย์ที่ ๒ เมียอยู่ไม่ได้แล้ว หนีกลับไปอยู่บ้านแม่ ใ้่นี่ก็ตามเมียไปเลย อีก ๒-๓ วันก็ตามเมียไปเลย ตามเมียไปเงียบ ไม่กลับเลย แม่ก็ทิ้งไว้อย่างเก่า

พอตอนหลังยายมาทำบุญ มาใส่บาตร “อ้าว วันนีทำไมมาคนเดียว ไม่มีคนเฝ้าบ้าน ใ้ทิดมันไปไหน” “ใ้ทิดไปอยู่กับเมียแล้ว” โธแม่

นี่แหละ เราว่าปัญญามันดี ปัญญาในทางต่ำดีกว่าปัญญาในทางดี ปัญญาในทางต่ำไปได้ง่ายกว่า สองตายายก็เลยต้องอยู่อย่างเก่า บางครั้งก็มาทำบุญ บางครั้งยายมา จนตอนหลังมาไม่ไหวแล้ว ก็ไม่ค่อยได้เห็นตอนสุดท้าย เพราะอยู่กันคนละหมู่บ้าน ห่างกันอยู่

๓๕

ทุกข์เพราะเสียท่า

เมื่อคืนนอนหลับหรือเปล่า แม่นับ ไม่ใช่มาปะเหลาะเราหรือ
ไม่ใช่นอนหลับ ๑ตื่น ๑ นอนสะดุ้งอยู่ตลอดเวลา

เอาความสงบให้อยู่ก่อนออกพรรษา ต้องสงบลงมาให้ได้
จะไปปล่อยให้ฟุ้งไปอีกไม่ได้ ยอมตาย เรามีทางเดียวคือตาย ถ้าจิต
ใจไม่สงบ

ฉันอาหารเยอะ ๆ ฉันแล้วไปเดิน เดินทั้งวันทั้งคืน กลางคืน
ก็เดินทั้งคืน มานั่งเฉาะเวลามาทำวัตรเย็น มาทำวัตรเช้า นอกจาก
นั้นไม่มีนั่งเลย เดิน เดินไม่ทันกลางคืน ดึก ๆ ก็วิ่งเอาเป็นไร มันเอา
ไม่อยู่ ต้องเอามันอยู่ให้ได้ ต้องสงบลงไปดีกว่าเก่า เพราะได้ลัทธิปัญญา
แล้วนี่ ได้ลัทธิปัญญาของกิเลสมาแล้ว เมื่อก่อนไม่มีเครื่องลับ เมื่อก่อน

เราอยู่ตามลำพังเราว่าเราสบาย ๆ จิตใจเยือกเย็น ไม้วู่วาม แต่พอมาทอนนี้ มันวู่วามแล้ว ได้ลับปัญญาทับหิน ปัญญาจะคมกล้ำก็ตอนที่ไปลับกับหินมา

เราจะต้องหาทางจัดการกับตัวเอง มันต้องสงบดีกว่าเท่าถึงว่าเราเสมอตัว ถ้าอย่างนั้นเราก็ขาดทุน บวชมา ๒ ปี ๓ ปี เราจะต้องหาทางที่จะจัดการกับตัวเองด้วยอุบายและด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยการทำความเพียรให้มาก เห็นความมืดกับความสว่างเท่านี้วันหนึ่งอย่างอื่นเราไม่เห็น รู้ว่ามีดี อ้าว มีดีแล้ว รู้ว่าสว่างแล้ว ถึงเวลาทำวัตรเช้าแล้ว ถึงเวลาทำวัตรเย็นแล้ว ถึงเวลาทำการทำงานแล้ว พรรคพวกเขากวาดลานวัดแล้ว เราออกจากทางจงกรมมากวาดลานวัดต่อ กวาดลานวัดเสร็จ ตักน้ำ เมื่อก่อนน้ำปีบหนึ่งมันหนักน้ำ ๒ ปีบหิ้วไม่ไหว พอใจมันฟุ้ง ๆ หนัก ๆ นี้ น้ำ ๒ ปีบหิ้วสบายไม่หนักเลย หิ้วแล้วก็วิ่งเอา

เราต้องเอาความขยันมาสู้ ถึงจะเอาชนะมันได้ ถ้าอย่างนั้น
ก็เสียท่ามัน เสียท่าก็คือเราเป็นทุกข์นะสิ ทุกข์เพราะความเสียดาย
ความสงบ ทุกข์เพราะความเสียดาย เสียแรงที่อดข้าวอดน้ำ เสียแรง
ที่เดินจงกรมภาวนามา มาปล่อยให้ชั่วข้ามคืนกิเลสจัดการเรา ทำไม
มีอำนาจหนักหนา

๓๖

ยุ่งย้งรักสงบ

ไปพูดกัน ให้ได้ยินเสียงคนไม่ได้ ยุ่งมันมา เวลาเราเดินจงกรม
เราอย่าคุยกัน

อย่างเรามากลางวัน มาอยู่ตรงนี้หนึ่งอยู่คนเดียว อยู่ได้สบายเลย
พอพวกกวาดลานวัดมาเท่านั้นแหละ พอได้ยินเสียงคนคุยกันเท่านั้น
แหละ ตามมาเลยเป็นฝูง ยุ่งมันรักสงบ คนคุยกันมันหนวกหู ก็เลย
มากินเสียบเลย ยุ่งก็รู้จักรักสงบ เรามาหนึ่งอยู่คนเดียว มาฉันน้ำ
บางที่เราลงมาฉันน้ำที่กุฏิ เรามาอยู่เสียบ ๆ คนเดียว อยู่ได้สบาย
ไม่มียุ่งเลย มาเดินมาอะไรอยู่แถวนี้ได้ อยู่ที่ใต้ถุนศาลาก็ได้ แต่ถ้า
ได้ยินเสียงคนคุยกัน เอาแหละคราวนี้ มาแล้วบัดนี้ มาเป็นฝูงเลย
ยุ่งรวมเอาเลย อยู่ข้างบนตรงนั้น ที่ ๆ ไปทำงานอยู่นั้นแหละ เสียบคุย

กันสักพักเดียว เรียบร้อย มาเป็นฝูงเลย เราต้องเข้าใจเขา เข้าใจเรา เขาก็รักสงบ เขาก็ไม่ยุ่งกับคนที่มีความสงบ แต่พอไม่มีความสงบ เท่านั้นแหละ เขาก็มาวุ่นวายเลย

เราต้องพยายามรักษาความสงบของใจ ทางกายยังไม่พอนะ ต้องสงบจิต อย่าไปทิ่มแทงคนอื่น เราเข้าใจว่าเราไปคิดถึงเรื่องคนอื่น ยิ่งเราคิดทำลายตัวเราเอง เหมือนลูกกล้วยทำลายแม่กล้วย แม่กล้วย ตายเสียเอง การคิดเรื่องคนอื่นไม่แตกต่างกับต้นกล้วยที่ออกลูกมา พอออกลูกมาแล้วทำลายแม่มันเอง การที่เราไปคิดถึงคนอื่น ไม่ว่าจะเรื่องดี หรือเรื่องชั่ว เป็นการทิ่มแทงกัน การทิ่มแทงกันไม่เป็นผลดี กับใคร สุดท้ายก็เป็นอันตรายกับตัวเอง เหมือนกับต้นกล้วยที่ออก ลูกมา

ต้องสังวร ต้องระวัง ความคิดของตัวเอง อยู่คนเดียวให้ระวัง ความคิด อยู่กับมิตรให้ระวังวาทา ไม่ว่าจะอยู่คนเดียวหรืออยู่กับพวก เพื่อนฝูงอะไรก็ตาม ต้องระวังความคิด ถึงได้ว่ามีฉันทิภูมิจิ สัมมาทิภูมิจิ

แล้วคิดส่วนที่เป็นบุญเป็นกุศลเท่านั้น ถ้าอะไรที่ไม่เป็นบุญไม่เป็นกุศล
ไม่ต้องคิด แล้วก็ไม่ต้องไปคิดดูคนอื่น ไม่ต้องไปมองคนอื่น ไม่พบ
ไม่เห็นเป็นการดีที่สุด แต่มีเหตุต้องพบต้องเห็น จะพูดต่อเมื่อมีเหตุ
ที่จะต้องพูด ให้ตั้งสติให้ดีก่อน ให้นับ ๑ ถึง ๑๐ ก่อน แล้วค่อยพูด

๓๗

ยกวัตรพระหัวดี

พระพุทธเจ้าบอกไว้ การไม่คบหาสมาคมกับใครเป็นการดีที่สุด
แม้แต่พบเห็นท่านก็ไม่ให้เห็น แต่เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องเห็น อย่าไปพูด
ต่อเมื่อมีเหตุที่จะต้องให้พูดต้องตั้งสติสัมปชัญญะให้ดีเสียก่อน

ทุกวันนี้ไม่ใช่ออย่างนี้แล้ว ฝึเงาะปากให้พูดก็พูดไปเลย ไม่ได้คำนึง
ถึงความดีความเสียอะไร ยิ่งพวกใช้ปากทำงาน ยิ่งแล้วเลย มีแต่พูด
มาอย่างเดียว ไม่รู้ผิด ไม่รู้ดี ไม่รู้ชั่ว พอผ่านใครต้องซักต้องถาม
ต้องคุยต้องพูด พวกนี้แสหาเรื่อง พวกนี้ต้องกำจัด ด้วยการไม่คบหา
สมาคม ถ้าไม่เชื่อต้องยกวัตร ไม่ให้ใครคบสมาคมด้วย

พระอานนท์ไปยกวัตรพระฉันทะ พระฉันทะนี้ถือว่าตัวเองเป็น
ผู้นำเสด็จออกผนวชเจ้าชายสิทธัตถะ ข้านี้แหละเป็นคนพาไป ถ้าข้า

ไม่พาไป พระลิตซ์ตละจะได้ออกบวชหรือ พอภายหลังมาก็ออกบวชตามพระพุทธเจ้า ออกตามเสด็จพระพุทธเจ้า แล้วก็ตั้ง ก่อธรรมวินัย พุทธจาพาที่ต่อคำทำโต ว่าข้านี้เป็นผู้นำออกเสด็จผนวช แต่ถ้าข้าไม่ได้นำออกเสด็จผนวช จะได้ออกผนวชเป็นพระพุทธเจ้าหรือ

ตอนหลังมาก่อนพระพุทธเจ้าปรีนิพพาน พระพุทธเจ้ามีปัญหากับพระอานนท์ว่า เธอมีภาระหน้าที่ที่ต้องทำหลังเราปรีนิพพาน ให้นำบริวารพวกบาตรพวกเส้นประคต ของที่เป็นบริโศคก็ดี กลับไปที่เมืองสาวัตถี แล้วก็ผ่านไปเมืองที่พระฉันนะอยู่ แล้วก็ทำพิธีประกาศยกวัตรพระฉันนะ ถ้าเธอยังตั้งอยู่ ท่านจงตัดเตือน ถ้าเตือนแล้วไม่เชื่อ ยกวัตรเลย

พระพุทธเจ้าบอกมาตรการเด็ดขาด ยกวัตร ให้ประกาศให้พระราชาษัตริย์เป็นผู้ประกาศราชกิจจานุเบกษา ประกาศยกวัตรพระฉันนะ ห้ามอุบาสกอุบาสิกาเข้าไปเกี่ยวข้องกับพระฉันนะ ท่านอยู่ยังไงก็ให้อยู่อย่างนั้น ไม่ให้ยุ่งเกี่ยว เธออยากกินก็กิน ไม่อยากกินก็เรื่องของเธอ อยากไปไหนมาไหนก็เรื่องของเธอ ไม่เกี่ยวกับหมู่คณะ

ไม่เกี่ยวกับสงฆ์ ไม่เกี่ยวกับอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายประกาศกวัตร
ลงทัณฑ์ขั้นรุนแรงที่สุด ยกวัตร คือ ประกาศให้เจ้าแผ่นดินเป็น
ผู้ประกาศทั่วราชอาณาจักรน้อยใหญ่ในเขตปกครอง ที่ไหน ๆ ประกาศไป
ทั่วหมด ให้ทุกคนรู้จักข่าวนี้ทั้งหมด ประจาน

พระฉันนะสำนึกผิด ได้ร้องให้ขอพระอานนท์ หม่อมฉันจะเป็น
คนตั้งใจ ประพฤติปฏิบัติ เออ ถ้าตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ให้ดูก่อน ๓
วัน ถ้าตั้งใจประพฤติปฏิบัติจริง ดูก่อน ๓ วัน ๗ วัน ดูก่อน ๑๕ วัน
ลงทัณฑ์ขั้นสูงสุด

การลงทัณฑ์มีอยู่หลายแบบด้วยกัน เตือนด้วยบุคคลอันหนึ่ง
เตือนด้วยประมุขสงฆ์อย่างหนึ่ง และเตือนด้วยพระอุปัชฌาย์อาจารย์
อย่างหนึ่ง สุดทำยมาถืออัปเปหิอย่างหนึ่ง อัปเปหิคือไล่ออกจากวัด
ไปยกวัตรอย่างหนึ่ง สวดประกาศครั้งที่ ๑ จบลง ถามว่าเธอจะรับหรือ
ไม่รับ ถ้าเธอไม่รับก็สวดประกาศที่ ๒ จบลง ถ้ายังไม่เลิกนิสัยอันนั้น
ในทิวณฺณิอันนั้น ในมานะอันนั้น พอสวดประกาศครั้งที่ ๒ พอสวด

ประกาศครั้งที่ ๓ บัดนี้จึงยกวัตรไม่ให้ยุ่งเกี่ยว วิธีการทำการปกครอง เพื่อความเป็นอยู่ผาสุกของคนส่วนใหญ่ ส่วนคนที่มีทิฏฐิมานะต้องแก้ไขตัวเอง แต่ไม่หากแก้ไขตัวเองก็ถูกอับเปหิ ถูกประกาศยกวัตร ถูกตัดเดือน ถูกบอก มันมีกระบวนการการปกครอง

เราต้องศึกษาและเข้าใจว่า สิ่งที่เราประพฤติอยู่ในขอบเขต ศีลธรรมใหม่ อยู่ในขอบเขตจารีตประเพณีใหม่ มันมีหลายอย่าง ถูกธรรมแล้วถูกพระวินัยใหม่ ถูกพระวินัยแต่ไม่ถูกธรรม ถูกธรรมแต่ไม่ถูกพระวินัยก็ได้ ต้องถูกทั้งธรรมและพระวินัย ถึงจะใช้ได้

พวกนักเรียนพวกเด็กก็ต้องดูแลตัวเอง อย่ามองข้ามตัวเอง ไม่ว่าเด็กไม่ว่าเล็ก ไม่ว่าเฒ่าไม่ว่าคนแก่ก็ตาม ขึ้นชื่อว่าเป็นคนต้องมี กติกาของคนอยู่ในตัว กติกาต่าง ๆ ไม่ได้ไปอยู่ในกระดาษ กติกาต่าง ๆ ต้องไว้ในตัวคนถึงจะมีความศักดิ์สิทธิ์ ถึงจะกำจัดกิเลส ส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียด ไม่งั้นกำจัดไม่ได้หรอก